

ΑΧΙΛΛΙΟΥ ΠΟΛΙΣ

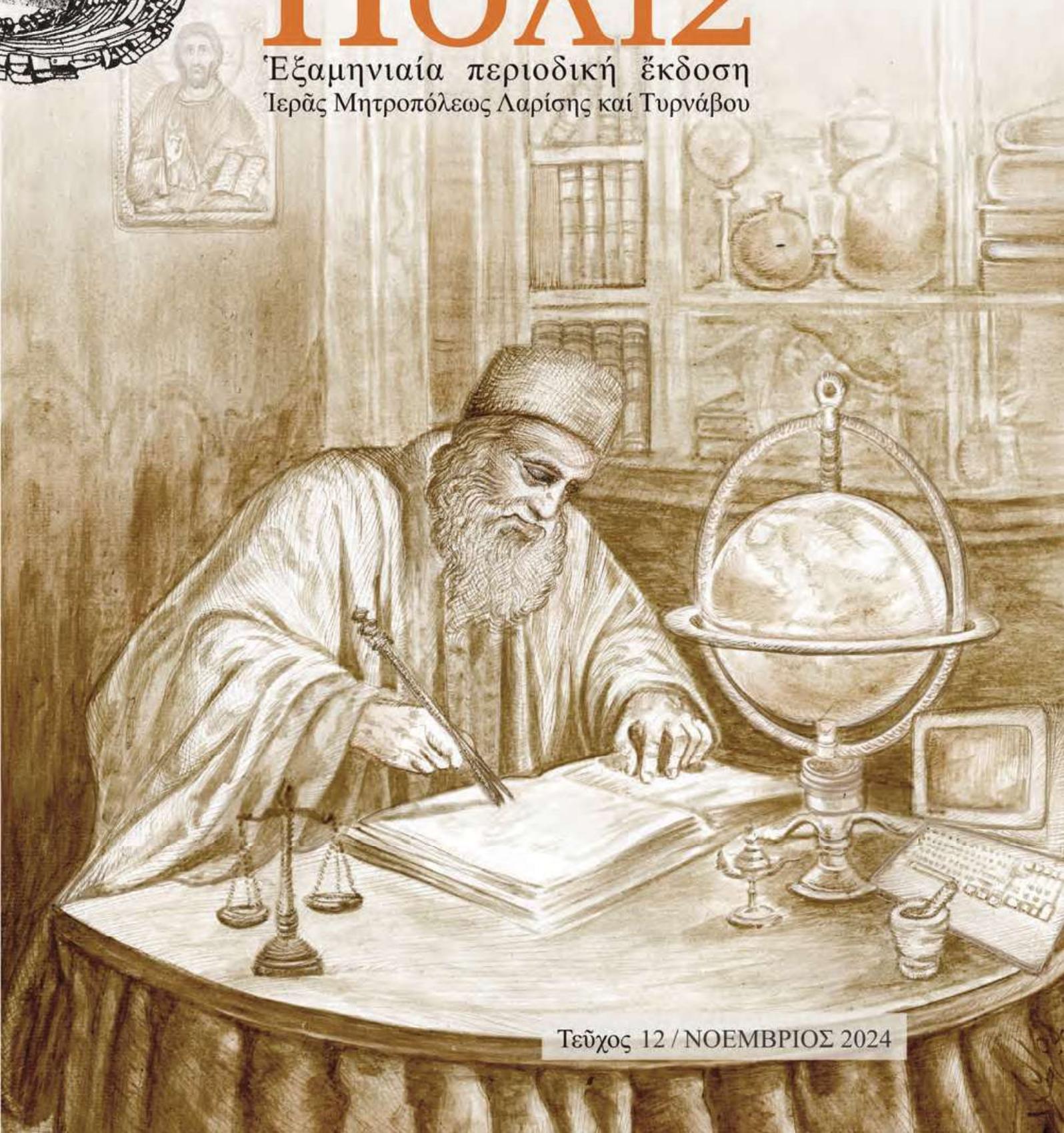
ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΑΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΥΡΝΑΒΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 12 / ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2024

ΑΧΙΛΛΙΟΥ ΠΟΛΙΣ

Έξαμηνιαία περιοδική έκδοση
Γερᾶς Μητροπόλεως Λαρίσης καὶ Τυρνάβου

Τεύχος 12 / ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2024

ΑΧΙΛΛΙΟΥ ΠΟΛΙΣ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ ΛΑΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΥΡΝΑΒΟΥ

ΤΕΥΧΟΣ 12 / ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2024 / 10,00 €

ΚΑΤΑ ΝΟΜΟΝ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ:

ό Μητροπολίτης Λαρίσης και Τυρνάβου Γερώνυμος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ:

Πρωτ. Θεμιστοκλῆς Α. Μουρτζανός

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Άρχιμ. Ἰγνάτιος Μουρτζανός, Σ. Μπαλατσούκας, Κ. Σπανός,
Ν. Παπαθεοδώρου, Ἀ. Χρυσοβέργης

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Ἰωαννίνων 3, 413 34, Λάρισα

ΤΗΛΕΦΩΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: 2410 61 76 85 καί 6945 152 571 / e-mail: info@imlaris.gr

Τό περιοδικό ἀναρτᾶται ἠλεκτρονικά στόν ιστότοπο www.imlaris.gr καί στό Facebook στό
προφίλ ΑΧΙΛΛΙΟΥ ΠΟΛΙΣ

Συνεργασίες γίνονται δεκτές σταλμένες σέ ἠλεκτρονική μορφή

Οἱ θέσεις καί ἀπόψεις τῶν συγγραφέων τῶν κειμένων εἶναι προσωπικές
καί δέν ἀπηχοῦν κατ' ἀνάγκη τίς θέσεις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Λαρίσης

ΘΕΜΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρῆστος Παπανικολάου

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Γιάννης Πέτρου

ΟΡΘΟΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΟΡΘΩΣΗ: Βασίλης Μαλισιόβας

ΕΚΤΥΠΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Λυχνία Α.Ε.

ISSN: 2654-0223

ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ Κ. ΜΠΟΛΤΕΤΣΟΣ
Δρ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ & ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑΣ

**ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ
ΣΕ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΔΙΑΠΟΙΜΑΝΣΗΣ
ΑΠΟ ΤΙΣ «ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ»**

Η καταγραφή των ποιμαντικών προβλημάτων, που αντιμετώπισε η αρχαϊκή, η πρώτη Εκκλησία του Κυρίου μας Ιησού Χριστού, και φυσικά η ανάδειξη των θεόπνευστων λύσεων, που δόθηκαν κατά περίπτωση, συναποτελούν μία εξαιρετικά σημαντική ένότητα για την αναζήτηση ποιμαντικών αρχών και τρόπων, τακτικών και μεθόδων, στο πλαίσιο της Καινής Διαθήκης, για την επίτυχη και εύλογη άσκηση του ποιμαντικού έργου της Χριστιανικής Εκκλησίας. Η αξία τους φαίνεται ιδιαίτερος όταν ο έντοπισμός τους φανερώνει πολλές φορές και τις συνέπειές τους για τη ζωή και τη γενικότερη ποιμαντική πράξη της Εκκλησίας και στις τρεις διαστάσεις του χρόνου: παρελθόν, παρόν και μέλλον.

Θά μπορούσε να πει κανείς, πώς ολόκληρη η Αγία Γραφή είναι τό Βιβλίο, που δίνει λύσεις σε προβλήματα¹. Ήδη από την αρχή της η Παλαιά Διαθήκη αναφέρεται στο μεγάλο «πρόβλημα» του Βιβλίου της Γένεσης. Περιστρέφεται, δηλαδή, γύρω από τον άνθρωπο, τό πρόβλημα της επιλογής που αντιμετώπισε και τό «πρόβλημα» που προέκυψε στη συνέχεια για τόν ίδιο τόν Θεό, όταν πιά ο άνθρωπος είχε ύποκύψει στον πειρασμό. Η ουσία του προβλήματος άφορούσε στό πώς θά μπορούσε κατόπιν νά σωθει ό δυστυχής άνθρωπος της πτώσης. Λύση όμως βρέθηκε και δόθηκε μέ τήν Καινή Διαθήκη και τήν ένανθρωπηση του ίδιου του Ιησού Χριστού.

Σχετικά μέ τό ζήτημα της προβληματολογίας, πολλοί πιστεύουν πώς κάθε

---

¹ Μέ ενδιαφέροντα τρόπο αντιμετώπιζει τό θέμα ό PEASE Glenn, *A Theology of Problems. Based on Ruth 1:1-4*. (Πηγή: www.scribd.com/doc/17743734/A-Theology-of-Problems).

πρόβλημα είναι κάτι αρνητικό. Ο ίδιος, όμως, ο Κύριος Ίησους αντιμετώπισε παρόμοιο πρόβλημα με αυτό τῶν πρωτοπλάστων, κατά τή διάρκεια τῶν «πειρασμῶν» Του. Αὐτή τή φορά ὅμως τό πρόβλημα ἐξελίχθηκε σέ εὐκαιρία νά φανερώσει ὁ Χριστός τήν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη καί ὑπακοή Του πρὸς τόν Πατέρα.

Ἐπομένως, τά προβλήματα δέν ἀποτελοῦν ἀπαραιτήτως ἀπόλυτη καί ἀδιάφραστη ἔνδειξη... «κακοτυχίας». Ἀντίθετα, ἡ ἰσορροπημένη αντιμετώπισή τους καί ἡ υἱοθέτηση τῆς ἐνδεδειγμένης λύσης τους, φανερώνει στήν πραγματικότητα τήν ἀκριβῆ πνευματική κατάσταση τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐχει λοιπόν ἰδιαίτερη ἀξία νά μελετᾶμε τό πῶς ἡ Ἐκκλησία, μέσα ἀπό τή σοφία Της καί τόν φωτισμό τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, δίνει λύσεις στά συνεχῆ προβλήματα, πού τῆς δημιουργοῦν οἱ ἀδύναμοι, ἐπιρροεπείς σέ κάθε πειρασμό καί ἀντιδραστικοί πιστοί Της. Τό σκεπτικό, ἄλλωστε, αὐτό ἔχει τή δική του ποικιλία δυναμική. Ἡ Ἐκκλησία ἀντιμετωπίζει τά προβλήματα, πού ἀνακύπτουν κατά τή πορεία Της, χωρίς μεμψιμοιρίες, ἀλλ' ὅμως μέ προσευχή καί ἐμπιστοσύνη στόν Θεό. Τό ἴδιο, ὅπως φαίνεται, ὀφείλουν νά πράττουν, κατ' ἀντιστοιχία, καί τά μέλη Της.

Τά Ποικιλικά Προβλήματα ἀναδεικνύονται μέσα ἀπό τήν ξεχωριστή ἐπίδραση, πού ἄσκησαν κατά τή χρονική περίοδο, πού ἐκδηλώθηκαν, ἀλλά ἐπίσης καί ἀπό τίς συνέπειές τους στό παρελθόν ἀλλά καί στό μέλλον, τόσο στήν ποικιλική πράξη τῆς Ἐκκλησίας, ὅσο καί στίς ποικιλικές ὁδηγίες, πού ὤθησαν τήν Ἐκκλησία νά δώσει σχετικά.

Διαπιστώνουμε πῶς, ἀναλογικά μέ τή σχέση πού ἔχουν αὐτά τά προβλήματα μέ τήν ποικιλική πράξη κατ' αὐτή, ἀντίστοιχα διακρίνονται τρεῖς ὑποδιαρέσεις τῶν ποικιλικῶν προβλημάτων, πού προκύπτουν².

Ἔτσι, ἔχουμε προβλήματα:

α) κατά τήν ἄσκηση τῆς Ποικιλικῆς (θετική ποικιλική),

² Πρέπει νά σημειώσουμε ὅτι ὁ ὅρος «ποικιλικό πρόβλημα» ἔχει χρησιμοποιηθεῖ σέ κάποια περίπτωση γιά νά περιγράψει ζητήματα πού ἀφοροῦν στόν πιστό. Ἔτσι, ἐνῶ ὑπάρχει ἡ σχετική ἀνάλυση τοῦ ποικιλικοῦ προβλήματος ὡς συμπλέγματος κ.λπ., στοχεύει καί ἀσχολεῖται μέ μία πῶς προσωπική προσέγγιση τοῦ πιστοῦ. Στή δική μας περίπτωση, ἡ ἔρευνα ἀφορᾷ σέ συλλογικό ἐπίπεδο τήν Ἐκκλησία εὐρύτερα, σέ σχέση, μάλιστα, μέ θέματα ἐκκλησιαστικῆς περιπτώσιολογίας καί προβληματικῆς. Ὁ ὀρισμός πού δίνεται γιά τό προσωπικό ποικιλικό πρόβλημα, τό «ποικιλικό πρόβλημα» ὡς διαδικασία ψυχικῆς συγκρούσεως, ἀναφέρεται στό «σύμπτωμα τῆς βασικῆς ψυχικῆς συγκρούσεως πού βιώνει ὁ ἀνθρώπος». (ΚΟΡΝΑΡΑΚΗ Ἰωάννου Κ., *Ἐγχειρίδιον Ποικιλικῆς Ψυχολογίας. Ἡ Ψυχική Σύγκρουση (Περιλήψεις Πανεπιστημιακῶν παραδόσεων)*, τεῦχος Α', ἔκδ. Ἀφῶν Κυριακίδου, Θεσσαλονίκη 1980, σ. 116.

β) από τή μί δυνατότητα άσκησης Ποιμαντικῆς (οὐδέτερη ποιμαντική) & γ) από τήν άσκηση τῆς Άντιποιμαντικῆς (άρνητική ποιμαντική).

Εἶναι γεγονός πώς ὁποῖος ασχολεῖται μέ τήν Ποιμαντική, ἔχοντας ὡς βάση τό περιεχόμενο τῶν Πράξεων τῶν Άποστόλων, δέν μπορεῖ νά παραβλέπει τά προβλήματα, πού καταγράφονται καί μέ τά ὁποῖα ἔρχονται ἀντιμέτωποι οἱ πρῶτοι Χριστιανοί.

Άλλωστε, ἡ θεολογική «ἀτζέντα» τῶν Πράξεων, ἐκτός ἀπό τίς ἀναφορές στή μορφή τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, περιέχει σέ μεγάλο μέρος προβλήματα καί διάφορα ἄλλα θέματα, πού Αὐτή ἀντιμετώπισε³.

Προβάλλοντας τό ὄφελος αὐτῆς τῆς ἐνασχόλησης μέ τά ποιμαντικά προβλήματα καί τίς λύσεις τους, βλέπουμε πώς εἶναι γενικά ἀποδεκτό πώς «ἡ ἐπίλυση τῶν πρακτικο-ἠθικῶν προβλημάτων τῆς καθημερινῆς ζωῆς τῶν Χριστιανῶν μπορεῖ ἐνδεχομένως νά γίνεται μέ διαφορετικό τρόπο ὅταν ἀλλάζουν οἱ ἐποχές καί τά πρόσωπα. Αὐτό δέν σημαίνει ὅτι μπορεῖ νά ἀγνοεῖται ἢ νά παραθεωρεῖται ἡ προγενέστερη ἐκκλησιαστική πρακτική»⁴.

Πώς ἀντιμετωπίστηκαν λοιπόν περίπου δύο χιλιάδες χρόνια πρῖν, τά πρῶτα ποιμαντικά προβλήματα τῆς ἀρχαϊκῆς Ἐκκλησίας; Εἶναι ἐνδιαφέρον νά σκεφθοῦμε, πώς ἕνας ἀπό τούς πρώτους λύτες αὐτῶν ἀκριβῶς τῶν ποιμαντικῶν προβλημάτων ἦταν καί ὁ Ἄπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος τά μελετοῦσε σοβαρά καί ἔδινε τήν ἐξειδικευμένη λύση καί τήν ἀπαιτούμενη προσοχή⁵.

Ἐπιγραμματικά, θεωροῦμε πώς μέ τήν παράθεση συγκεκριμένων αὐτούσιων ποιμαντικῶν ζητημάτων, καταφέρνουμε «νά δείξουμε τί χαρακτηρίζει τήν ὑπαρξη σέ ἕναν κόσμο στραμμένο πρὸς τό ἱερό», καθὼς «τίποτα δέν μπορεῖ νά ἀντικαταστήσει τό παράδειγμα, τό συγκεκριμένο γεγονός»⁶.

---

³ Πρὸβλ. «The nature of the church and the problems and issues which it faced from a major part of the theological agenda of Acts» (MARSHALL I.H., *The Acts of the Apostles*, jsot press, Sheffield - G. Britain 1992, σ. 65).

⁴ ΚΑΛΛΙΑΚΜΑΝΗ Βασιλείου Ι. (Πρωτοπρ.), *Μεθοδολογικά πρότερα τῆς ποιμαντικῆς. Λεντίφ ζωννύμενοι*, ἐκδ. Μυγδονία, Θεσσαλονίκη 2000, σ. 23.

⁵ Πρὸβλ. «Paul can, indeed, be seen as a preacher and a pastor, and one, moreover, who studies pastoral problems in detail by giving them his specific and often sustained attention» (ELFORD John (R), *The Pastoral Nature of Theology. An Upholding Presence*, ed. Cassell, London 1999, σ. 5).

⁶ ELIADE Mircea, *Τό ἱερό καί τό βέβηλο*, ἐκδ. Ἀρσενίδη, Ἀθήνα 2002, σ. 14.

1. Ποιμαντικά Προβλήματα κατά τήν άσκηση τῆς Ποιμαντικῆς (θετική ποιμαντική)

Αύθεντικά Ποιμαντικά Προβλήματα, πού ὀδηγοῦν τήν Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ σέ δράσεις καί ἀποφάσεις, ἔχουν νά κάνουν μέ ζητήματα, πού ἀναδεικνύονται μέσα ἀπό τή ζωή καί τήν ὀργάνωσή Της καί ἔχουν πρακτικές συνέπειες στήν ἱστορία καί τή διδασκαλία Της.

Ἡ ἐποχή τῶν Πράξεων μέσα ἀπό τή σχετική καταγραφή τοῦ ἱεροῦ βιβλίου τῶν «Πράξεων τῶν Ἀποστόλων» τοῦ Εὐαγγελιστῆ Λουκᾶ μᾶς δίνει ἀξιόλογο ὑλικό, πού θά μπορούσε νά διαπιστώσει κάποιος πώς φανερώνει μία ἀκόμα πλευρά τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἀγιοπνευματικῆς καθοδήγησης.

1.1 Ποιμαντικό Πρόβλημα Πράξεων 1,20-26

Θέμα: Ἡ ἀναπλήρωση Ἀποστόλου, εἰς «Ἐπισκοπὴν».

Ἑπόθεση: Μετά τήν ἀπομάκρυνση τοῦ Ἰουδα ἀπό τόν κύκλο τῶν Μαθητῶν τοῦ Κυρίου καί τό τραγικό του τέλος, ἔπρεπε νά βρεθεῖ ὁ καταλληλότερος ἀντικαταστάτης.

Λύση: Ἀρχικά Πρόταση δύο προσώπων καί κατόπιν Προσευχῆ καί ἐκλογῆ μέ Κλήρο.

Ἀνάλυση: Ὑπάρχει μία ιδιαίτερη θεολογία πίσω ἀπό τήν ἀντικατάσταση τοῦ Ἰουδα. Φαίνεται ὅτι τό ζήτημα τῆς ἀναπλήρωσης τοῦ φιλάργυρου πρώην μαθητῆ τοῦ Κυρίου ἔχει βαρύνουσα σημασία γιά τό θέμα τῆς ἀποστολικῆς συνέχειας καί διαδοχῆς. Εἶναι ἐπίσης μεγάλης θεολογικῆς σημασίας καί τό γεγονός «ὅτι ἡ ἀναπλήρωση τοῦ Ἰουδα λαμβάνει χώρα πρὶν ἀπό τήν κάθοδο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατά τήν Πεντηκοστή»⁷. Ἐπιπλέον, ὅπως φαίνεται ἀπό τό σχετικό ἀγιογραφικό ἀπόσπασμα, «ἡ κατανόηση ἀπό τόν εὐαγγελιστή Λουκᾶ τόσο τῆς ἔννοιας τῆς ἀποστολῆς, ὅσο καί τῆς ἔννοιας τῆς ἐπισκοπῆς, εἶναι καθαρά ἐσχατολογική»⁸.

Ἀκόμα, «ἡ ἐμφάνιση τοῦ Χριστοῦ στούς «ἕνδεκα», πού στήν βιβλική ἀριθμητική εἶναι «δώδεκα», δείχνει πώς ὁ Ἰούδας τελικά δέν βλάπτει τήν πληρό-

---

⁷ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ Πέτρου, «Ἀποστολή-Διακονία-Ἐπισκοπή. Ἡ συμβολή τοῦ βιβλίου τῶν Πράξεων στή διαμόρφωση τῆς [πρωτο]χριστιανικῆς ἐκκλησιολογίας», στό συλλογικό ἔργο τῆς Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Βιβλικῶν Σπουδῶν, *Οἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων*. Εἰσηγήσεις Ε΄ Συνάξεως Ὁρθόδοξων Βιβλικῶν Θεολόγων, Φραγκαβίλλα, 26-30 Ὀκτωβρίου 1988, ἐκδ. Ἑλληνικῆς Ἑταιρείας Βιβλικῶν Σπουδῶν (Θεολογική Σχολή Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν), Ἀθήνα 1994, ὑπόσμμ. 39, σ. 37.

⁸ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ (1994), ὁ.π., σ. 37.

τητα. Παρ' όλα αυτά, όμως, η Έκκλησία της αναστάσεως, προτού ακόμη οδηγηθεί στην Πεντηκοστή, σπεύδει άμέσως στην έκλογή του Μαθθία (Πράξ. 1,12-26). ... Άν ό Ίούδας δέν «βλάπτει» έσχατολογικά τήν πληρότητα, ό Μαθθίας «ώφελει» ιστορικά τήν Έκκλησία, γιατί ή έκλογή του συσχετίζεται άμεσα μέ τό ιστορικό έργο «της διακονίας και άποστολής (Πράξ. 1,25)»⁹. Μάλιστα, ή απόφαση της αναπλήρωσης ένισχύεται ή και ύπαγορεύεται, σύμφωνα μέ τόν ευαγγελιστή Λουκά (1,20-21), από σχετική προφητεία των Ψαλμών (Ψαλμ. 108,8).

1.2 Ποιμαντικό Πρόβλημα Πράξεων 5,1-11

Θέμα: Απόπειρα «έξυβρίσεως του Άγίου Πνεύματος».

Ύπόθεση: Ένα ζευγάρι των πρώτων χριστιανών των Ίεροσολύμων, ό Άνανίας και ή Σαπφείρα, ύποκριτικά είπαν ψέματα στους Άποστόλους σχετικά μέ τήν αξία πώλησης κτήματός τους. Η κατηγορία πού τους προσάφηκε ήταν: «επλήρωσεν ό σατανάς τήν καρδίαν σου, ψεύσασθαί σε τό Πνεύμα τό Άγιον».

Λύση: Η λύση πού δόθηκε ήταν παραδειγματική και δραστική. Και οί δύο πεθαίνουν άλληλοδιαδόχως μετά τήν άποκάλυψη του άμαρτήματός τους.

Άνάλυση: α) Σημειώσαμε τόν άυστηρό και δραστικό παραδειγματισμό, πού έμπεριείχε ή λύση πού δόθηκε. Ήταν μιά άσυνήθιστη, θά λέγαμε, λύση για τό φιλόνητροπο χριστιανικό πνεύμα και τήν κοινή πρακτική της Έκκλησίας. Θυμίζει όμως, παράλληλα, τά λόγια του άγίου Ίωάννη του Προδρόμου «πᾶν οὖν δένδρον μή ποιοῦν καρπὸν καλὸν ἐκκόπτεται καί εἰς πῦρ βάλλεται» (Ματθ. 3,10) και παραπέμπει στην πρακτική του Κυρίου μέ τήν «ἄκαρπη συκῆ», όταν «ιδὼν συκῆν ἀπὸ μακρόθεν ἔχουσαν φύλλα, ἤλθεν εἰ ἄρα τί εὐρήσει ἐν αὐτῇ· καί ἐλθὼν ἐπ' αὐτήν οὐδέν εὗρεν εἰ μή φύλλα· οὐ γάρ ἦν καιρὸς σύκων. Καί ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτῇ· μηκέτι ἐκ σοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μηδεὶς καρπὸν φάγοι» (Μάρκ. 11,13-14). Θυμίζει, ακόμα, τήν απάντηση, πού αὐθόρμητα δόθηκε από όσους είχαν άκούσει τήν παραβολή μέ τούς κακούς εργάτες του άμπελῶνα του Κυρίου «κακούς κακῶς ἀπολέσει αὐτούς, καί τόν άμπελῶνα ἐκδώσεται ἄλλοις γεωργοῖς» (Ματθ. 21,41).

⁹ ΠΑΤΡΩΝΟΥ Γεωργίου Π., *Άγία Γραφή και Ίεραποστολή*, έκδ. Δόμος, Αθήνα 2001, σ. 61 έξ.

Συνεπώς, ἡ δραστηριότητα καί ἡ, κατά τά φαινόμενα, αὐστηρότητα μπορεῖ νά ἀποτελέσει, κατά περίπτωσιν, χαρακτηριστικό μιᾶς λύσης, πού συμβαδίζει μέ τήν ποιμαντική πράξιν τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐφαρμογή τῶν λόγων τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀρκεῖ, βέβαια, νά περιβάλλεται ἀπό τήν ἀρετή τῆς πνευματικῆς διάκρισης. Τό ζητούμενο λοιπόν εἶναι ἡ ἐπιλογή τῆς κατάλληλης τιμωρίας-ἐπιτιμίου γιά κάθε παράπτωμα-ἁμάρτημα, πού θά παράσχει τόν ἀνάλογο παραδειγματισμό τόσο στόν ἐπιτιμούμενο ὅσο καί τούς ὑπόλοιπους πιστούς, μέ στόχο τήν ψυχική ὠφέλεια ὄλων.

β) Ἡ ὑπόθεσις, ἐπιπλέον, μοιάζει μέ τήν ἱστορία τῶν πρωτοπλάστων, ὅπου μετά τήν ἀνυπακοή καί τήν ὑποκρισία ἀπέναντι στόν παντογνώστη Θεό, ἀπομακρύνθηκαν ἀπό κοντά Του, ἔχοντας, πλέον, τήν προοπτική τοῦ θανάτου σύμφυτη στή ζωή τους (Γέν. 3,22). Βασικά, στό σημεῖο αὐτό τῶν Πράξεων ἔχουμε τό μοναδικό, ἴσως, πραγματικά «θανάσιμο ἁμάρτημα», πού δέν συγχωρεῖται. Αὐτό συμβαίνει, καθὼς κάποιος πού ψεύδεται ἀπέναντι σέ ἓνα τόσο ἔντονα ἀποκαλυμμένο Ἅγιο Πνεῦμα, δείχνει πὼς τό ἀμφισβητεῖ καί τό ἀρνεῖται, δηλαδή τό «ἐξυβρίζει»¹⁰.

γ) Πέρα ἀπό τό γεγονός ὅτι τό ἁμάρτημα τοῦ ζευγαριοῦ ἔχει νά κάνει μέ τήν ἀπόπειρα προσβολῆς καί τήν ἀποδεδειγμένη ἄρνησι τῆς δύναμης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀντιλαμβανόμεστε ὅτι, ἰδιαίτερα ἐκείνη τή χρονική περίοδο, ἡ φιλαργυρία θά ἀντιμετωπιζόταν μέ ἰδιαίτερα ἀρνητική ψυχική φόρτιση ἀπό τήν Ἐκκλησία καί ἰδιαίτερα ἀπό τούς Μαθητές τοῦ προδομένου ἀπό τόν Ἰουδα Θεανθρώπου. «Μέ πόνον ἀναφέρουσι τό γεγονός οἱ Ἅγιοι Εὐαγγελισταί. Εἷς ἐκ τοῦ κύκλου των, νοσήσας φιλαργυρία, ἐπώλησε τόν Διδάσκαλον! ... Ἡ φιλοχρηματία διά μέσου τῶν αἰῶνων πολλά δεινά ἐπεσώρευσε εἰς τήν Ἐκκλησίαν καί ἐξακολουθεῖ νά ἐπισωρεῖ ἀνεπανορθώτως καί σήμερον!»¹¹.

¹⁰ Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος κάνει μάλιστα ἀναφορά στόν λόγο του περί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος (λα΄) χρησιμοποιεῖ τήν ἱστορία τοῦ Ἀνανία καί τῆς Σαπφείρας γιά νά καταδείξει τό μέγεθος τῆς βλασφημίας, πού ἀποτελεῖ ἡ ἄρνησι τῆς θεότητος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος: «Αὐτοί πού λένε καί διδάσκουν αὐτά καί ἐπιπλέον τό ὀνομάζουν “ἄλλον Παράκλητον”, δηλαδή ἄλλον Θεό, αὐτοί οἱ ὅποιοι γνωρίζουν ὅτι ἡ μόνη ἀσυγχώρητη ἁμαρτία εἶναι ἡ βλασφημία σ’ αὐτό, αὐτοί πού τόσο φοβερὰ σπλιτέυσαν τόν Ἀνανία καί τή Σαπφείρα, ἐπειδή εἶπαν ψέματα στό Πνεῦμα τό ἅγιο, σάν νά εἶπαν ψέματα στόν Θεό καί ὄχι σέ ἄνθρωπο, αὐτοί λοιπόν τί σοῦ φαίνεται ἀπό τά δύο, ὅτι κηρύττουν πὼς τό ἅγιο Πνεῦμα εἶναι Θεός ἢ κάτι ἄλλο; Πόσο στ’ ἀλήθεια ἀνόητος εἶσαι καί μακριά ἀπό τό Πνεῦμα, ἐάν ἀπορεῖς γ’ αὐτό καί χρειάζεσαι κάποιον νά σέ διδάξει». (ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Στυλ. Γ. (ἐπιμ.), *Μιλᾷει ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. 1600 χρόνια μετά τήν κοίμησίν του*, μτφρ. π. Γ. Δορμπαράκης, ... Διονύσιος Κακαλέτρης κ.ἄ., ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 1991, σ. 100).

¹¹ ΓΑΛΑΝΟΠΟΥΛΟΥ Μελετίου (Μητροπ. Κυθήρων), *Ὁ Ποιμὴν κατὰ τὰς ποιμαντικὰς ἐπιστολάς τοῦ Ἀγ. Ἀποστόλου Παύλου*, ἐκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἐν Ἀθήναις 1956, σ. 75.

Εἶναι ἐνδιαφέρουσα ἡ ἐρμηνευτική παρατήρηση πὼς ἡ πρώτη κρίση (τό πρῶτο πρόβλημα) στήν εἰδυλλιακή ζωὴ καὶ ἀτμόσφαιρα τῆς ἀρχαίας χριστιανικῆς κοινότητας δέν προκλήθηκε ἀπὸ κάποιον διωγμὸ ἀπὸ ἐξωτερικὸ παράγοντα, ἀλλὰ ἀπὸ μία προδοσία ἀπὸ μέσα¹². Θὰ μπορούσαμε, ἴσως, νὰ θεωρήσουμε πὼς ἔχουμε ἓνα πρῶτο περιστατικὸ ἐνδο-ἐκκλησιαστικοῦ οἰκονομικοῦ σκανδάλου. Οἱ δύο κεντρικοὶ χαρακτῆρες ἔκρυψαν τὴν ἀποκτηθεῖσα περιουσία.

Βέβαια, δέν μιλάμε γιὰ... φοροδιαφυγὴ, ἀλλὰ γιὰ παραβίαση τῆς θείας Ἀκρίβειας, ὥστε νὰ ἐξελίσσειται σέ ἓνα σκάνδαλο κατὰ τῆς θείας Οἰκονομίας. Ἡ ἐπισήμανση αὐτὴ δέν ἔχει ἀπλῶς ἐγκυκλοπαιδικὸ ἐνδιαφέρον. Ἔχει ποιμαντικὸ ἐνδιαφέρον, καθὼς ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς καταγράφοντας μιὰ λυπηρὴ κατάσταση, δηλώνει ὅτι ὅπου ὑπάρχει ἀνθρώπινος παράγοντας πάντοτε νὰ περιμένουμε καὶ τὴν ἐκδήλωση τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας. Δείχνει ἐντέλει πὼς εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ἐλέγξει ἡ Ἐκκλησία ὅποιαδήποτε παρασπονδία τῶν πιστῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν προσέλευση καὶ προσέγγιση σέ αὐτὴν μέ ἔλλειψη «φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης», παρὰ νὰ συγκαλύψει ἓνα περιστατικὸ, πού ἴσως κάποιους νὰ στενοχωρήσει ἢ καὶ νὰ προκαλέσει.

δ) Πάντως, τὴν πρώτη Ἐκκλησία, ὅπως περιγράφεται καὶ στὰ Εὐαγγέλια, «ἀπασχολοῦσε ἔντονα τὸ ζήτημα τῆς ὑποκρίσεως, τῆς ὑποκρισίας, τῶν ὑποκριτῶν. Τὰ «οὐαὶ» τοῦ Κυρίου ἐναντίον τῶν ὑποκριτῶν Γραμματέων καὶ Φαρισαίων ἀντηχοῦν ἀκόμα στ' αὐτιά τῶν πρώτων Χριστιανῶν (Ματθ. 23, 13 κ.έ.). Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος εἶχε ἀντιμετωπίσει μέ πολλή αὐστηρότητα τὴν περιπτώση τοῦ Ἀνανία καὶ τῆς Σαπφείρας, πού θέλησαν νὰ φανερώσουν ἄλλα, ἀπ' αὐτὰ πού εἶχαν στήν καρδιά τους (Πράξ. 5, 1-11)»¹³.

ε) Ἐπιπλέον, καθὼς τὸ περιστατικὸ μέ τὸν Ἀνανία καὶ τὴ Σαπφείρα λαμβάνει χώρα στίς ἀπαρχές τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, αὐτός, ἴσως, νὰ εἶναι ἓνας ἐπιπλέον λόγος γιὰ τὴν ἐφαρμογὴ μᾶς τόσο ρηξικέλευθης λύσης. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, εἶναι πιθανὸ νὰ ὑπῆρξαν, κατὰ τὰ χρόνια ἐκεῖνα, τόσα πολλά, ἔντονα καὶ θετικά φαινόμενα θεϊκῆς παρουσίας. Τὸ ὄφελος ἦταν, μεταξύ ἄλλων, ἡ ἐνίσχυση τῶν πιστῶν, ἡ ξεκάθαρη ἀποτύπωση τῶν δομῶν τῆς πίστεως, ἡ ἄμεση ἀπομάκρυνση ὅποιοιδήποτε ἀνθρώπου ἢ ὅποιασδήποτε νοοτροπίας θὰ μπορούσε νὰ νοθεύσει τὴ νέα διδασκαλία.

¹² Πρβλ. TARAZI Paul Nadim, *The New Testament. An Introduction. Luke and Acts. Vol. 2*, St Vladimir's Seminary Press, Crestwood, New York 2001, σ. 199: «The first breakdown of the early Christian community's idyllic life was caused not by persecution from without but by betrayal from within».

¹³ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Ἀλεξάνδρου Μ., *Μνήμη καὶ Λήθη στή Θεία Λειτουργία*, ἐκδ. Λύχνος, Ἀθήνα 1989, σ. 81.

Ἡ ἐκδίλωση τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, μέ τή μορφή τῆς κοινοκτημοσύνης ἢ τοῦ κοινοῦ ταμείου, ἀποτελοῦσε συνέπεια τῆς ὀρθῆς βίωσης τῆς νέας αὐτῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας. Εἶναι σημαντικό ὅτι ἡ κοινοκτημοσύνη αὐτή δέν ἦταν ἀποτέλεσμα μιᾶς κοινωνικῆς ἢ πολιτικῆς ιδεολογίας.

Ἀφετηρία εἶχε τήν ἐκούσια ἐκδίλωση ἀγάπης πρὸς τόν πλησίον. «Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν λόγων τοῦ Πέτρου πρὸς τόν Ἀνανίαν: «οὐχί μένον (δηλ. μί πωλούμενον) σοί ἔμενε καί πρᾶθέν (πωληθέν) ἐν τῇ σῇ ἐξουσία ὑπῆρχεν;» (Πράξ. ε, 3). Ἡ κοινοκτημοσύνη λοιπόν ἦτο ἐκούσια καί οὐχί ἀπόλυτος, ἡ δέ αὔξησις τῆς κοινότητος κατέστησεν ἀδύνατον τήν διατήρησιν αὐτῆς»¹⁴. Παρ' ὅλα αὐτά, τελικά στήν πράξη, ἡ ἀρχή αὐτή τῆς κοινοκτημοσύνης «καίτοι δέν ἦταν ὑποχρεωτική γιά τούς πιστούς, δημιουργοῦσε σοβαρά προβλήματα ἢ καί εὐνόητες ἐπιφυλάξεις ὡς πρὸς τή δίκαιη κατανομή τῶν κοινῶν ἀγαθῶν ἀπό τούς ὑπευθύνους, γι' αὐτό καί τελικῶς δέν ἐπέζησε ὡς θεσμός. Παρέμεινε πάντοτε ὡς ἰδανικό πρότυπο γιά τήν ἀλληλεγγύη τῶν χριστιανῶν καί γιά τήν προσφορά τῶν πλούσιων μελῶν ὑπέρ τῶν πτωχῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ της σώματος»¹⁵.

στ) Τέλος, ὅπως συμβαίνει συχνά μέ τά προβλήματα, τό ἀντιπαράδειγμα τῆς φιλοχρηματίας ἔχει τόν ἀντίποδά του σέ ἓνα ἀξιόλογο καί ἐπαινετό παράδειγμα τῆς ὑπέρβασης τοῦ χρήματος.

Ἀναφέρεται λοιπόν τό παράδειγμα κάποιου πού, ἔχοντας χρήματα, δέν ὑποτάχθηκε σέ αὐτά ἀλλά τά ὑπέταξε «παρά τούς πόδας τῶν ἀποστόλων». Εἶναι τό παράδειγμα αὐτοῦ του πιστοῦ, πού ἀντιμετώπισε τό πρόβλημα μέ τέτοιο τρόπο, ὥστε ἐμφανίσθηκε ὑπεράνω τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν, ὡς γνήσιος μαθητής τοῦ Χριστοῦ. Τό πρόσωπο αὐτό ἦταν ὁ Ἰωσῆς (4,36-37), ὁ πρόθυμος βοηθός στό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας. Γιά τόν λόγο αὐτό τοῦ δόθηκε ἀπό τούς Ἀποστόλους τό ὄνομα Βαρνάβας, τό ὁποῖο ἐρμηνεύεται ὡς «υἱός παρακλήσεως». Εἶναι ἀξιοπρόσεκτο πὼς στό πρόσωπο αὐτό, πού προβάλλεται ἀπό τίς Πράξεις, ἀντιπροσωπεύεται ἡ ἔνωση Ἰουδαίων καί Ἑθνικῶν, καθὼς ἀπό τή μία πλευρά εἶναι Λευίτης καί διάκονος τοῦ Ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων καί ἀπό τήν ἄλλη πλευρά ἡ καταγωγή του εἶναι ἀπό τήν Κύπρο, μία κατεχοχίν περιοχὴ Ἑθνικῶν¹⁶.

¹⁴ ΘΕΟΔΩΡΟΥ Εὐαγγέλου Δ., *Ἱστορία καί Θεωρία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κοινωνικῆς Διακονίας*, ἐκδ. Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀθῆναι 1985, σ. 30.

¹⁵ ΦΕΙΔΑ Βλάσιου Ἰω., *Ἐκκλησιαστική Ἱστορία*, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1992, σ. 38.

¹⁶ Πρβλ. TARAZI (2001), σ. 199: «He represents the joining of Jew and Gentile in his very person insofar as he is on the one hand a Levite – not only a Jew but a Jerusalemite temple server – and on the other hand a native of Cyprus, a thoroughly Gentile land».

1.3 Ποιμαντικό Πρόβλημα *Πράξεων* 6,1-6

Θέμα: Ἡ ἄσκηση ποιμαντικῆς μέριμνας καί διακονίας σέ ἰδιαίτερη κοινω- νική ομάδα ἐντός τῆς Ἐκκλησίας (*χῆρες Ἑλληνιστῶν Ἰουδαίων*)¹⁷.

Ἑπόθεση: Γογγυσμός τῶν Ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, «ὅτι παρεθε- ωροῦντο ἐν τῇ διακονίᾳ τῇ καθημερινῇ αἱ χῆραι αὐτῶν»¹⁸, τὴν ἴδια ὥρα πού οἱ Ἀπόστολοι δέν μποροῦσαν νά ἀποσπῶνται ἀπὸ τὸ κηρυκτικὸ τους ἔργο.

Λύση: «Ἐπισκέψασθε ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους ἐπτά, πλήρεις Πνεύματος Ἁγίου καί σοφίας, οὓς καταστήσομεν ἐπὶ τῆς χρείας ταύτης» καί στή συνέχεια ἡ Ἐκλογή ἐπτά (7) Διακόνων¹⁹. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ ἔχουμε τὴ θεσμοθέτηση ἑνὸς ποιμαντικοῦ ὄργανου, πού φρόντιζε συγκεκριμένα κοινω- νικά καί, ταυτόχρονα, οἰκονομικά ζητήματα τῆς κοινότητας.

Ἀνάλυση: Ἡ πρωτοχριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐκλέγοντας ἐπτά ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους καθιέρωσαν οἱ Ἀπόστολοι μὲ «ἐπίθεση» τῶν χειρῶν καί προσευ- χή σέ «μιά τυπικὴ διάταξη (λειτουργικὸ Τυπικόν), στὴν ὁποία ἀπὸ παλιά ἡ (Ἀρχαία) Ἐκκλησία διείδε μυστηριακὴ χειροτονία»²⁰, τοὺς ἀνέθεσαν ὡς πρῶ- τιστο ἔργο²¹ μίᾳ μορφῇ ποιμαντικῆς διακονίας σέ πρακτικὸ ἐπίπεδο. Νά μερι-

¹⁷ Ἐχει ἐνδιαφέρον πὸς στό STOTT John R.W., *The Message of Acts. To the ends of the earth*, Inter-Varsity Press, Leicester 1990, γίνεται αὐτοῦσια ἀναφορὰ, στίς σσ. 120-124, στό ποιμαντικὸ πρόβλημα τῶν *Πράξεων* στό 6,1, κατόπιν στή λύση (solution), στὴν ἀνάλυση μὲ τὴ βασικὴ ἀρχή (principle), ὑπογραμμίζοντας μάλιστα πῶς: «God calls all his people to ministry, that he calls different people to different ministries, and that those called to 'prayer and the ministry of the word' must on no account allow themselves to be distracted from their priorities (σ. 122) καί κλείνοντας μὲ τὸ συμπέρασμα (result).

¹⁸ Τὸ ἰδιαίτερο πρόβλημα πού δημιουργήθηκε μὲ τίς χῆρες, φαίνεται νά ὀφείλεται στό ὅτι οἱ Ἑλλη- νιστὲς Ἰουδαῖοι τῆς Διασπορᾶς πίναναν πρὸς τὸ τέλος τῆς ζωῆς τους στὴν Ἱερουσαλὴμ γιὰ νά πεθάνουν, ἀφίνοντας ἔτσι πίσω τους ἕνα μεγάλο ἀριθμὸ γυναικῶν. Πρβλ. POLHILL, John B., *Acts. New American Commentary*, vol. 26, Broadman Press, Nashville 1992, σ. 179: «In Jewish society widows were particularly needy and dependent, and the Old Testament singles them out along with orphans as the primary objects of charitable deeds. The Hellenist widows may have been a particularly sizable group. Diaspora Jews often moved to Jerusalem in their twilight years to die in the holy city. When the men died, their widows were left far from their former home and family to care for them and were thus particularly in need of charity».

¹⁹ Ὑπάρχει σχόλιο σχετικὰ μὲ τὰ χαρίσματα τῶν ἐπτά Διακόνων στό ΚΑΡΜΙΡΗ Ἰωάννου Ν., *Ὁρθόδοξος Ἐκκλησιολογία*, Δογματικῆς τμ. Ε', Ἀθῆναι 1973, σ. 462, ὅτι «οἱ ἐπτά διάκονοι ἦσαν καί πρὸ τῆς ἐκλογῆς καί χειροτονίας τῶν «πλήρεις Πνεύματος ἁγίου καί σοφίας» (*Πράξ.* 6,3)».

²⁰ ΤΣΙΤΣΙΓΚΟΥ Σπύρου Κ., «Ποιὸ ἦταν τὸ ἔργο τῶν ἐπτά Διακόνων», (ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ περιοδικὸ *Ἐκκλησία* [ἔτος 1993, σσ. 450-454]), Ἀθῆναι 1993, ὑποσημ. 14, σ.7: «Ἀλλὰ προφανῶς, ἔτσι ἔχουμε ἐδῶ ὄχι διοικητικὴ "χειροτονία", ἀλλὰ χαρισματικὴ πέμπτη ἐλεύθερη πνευματικά, κοινὴ καί δυνατὴ γιὰ ὅλους τοὺς πιστοὺς (ὡς εὐλογίας καί ἐνισχύσεως)».

²¹ Βλ. RADEMACHER, William J., *Lay Ministry: A Theological, Spiritual, and Pastoral Handbook*,

μοῦν γιά τίς χῆρες τῶν Ἑλληνιστῶν Ἰουδαίων. Τελικά ὁμως, ἤδη ἀπό ἐκείνη τήν ἐποχή, οἱ διάκονοι αὐτοί πέρασαν εὐκόλα ἀπό τήν ποιμαντική διακονία τῶν τραπεζῶν τῆς Ἀγάπης (διακονία, κοινωνία), στή διακονία τοῦ λόγου, τό κήρυγμα (μαρτυρία), πού ἦταν συνυφασμένη ἀπόλυτα μέ τήν τέλεση τοῦ μυστηρίου τῆς θείας Εὐχαριστίας (λατρεία)²². Φαίνεται, λοιπόν, πῶς ὁ ρόλος τῶν ἐπτά προσώπων δέν ἦταν τυχαίος²³. Γιά τόν λόγο αὐτό, ἐξαρχῆς, δέν ἀναφέρονται ἀπλῶς ὡς ὑπεύθυνοι γιά τά βοηθήματα ἢ ὡς βοηθοί στή διάρκεια τῶν κοινῶν τραπεζιῶν, ἀλλά ὡς «ἄνδρες... πλήρεις πνεύματος καί σοφίας» (6,3), ὡς κήρυκες (6,10) καί ἱεραπόστολοι (8,5)²⁴.

The Crossroad Publishing Company, New York 1991. Στό κεφάλαιο πού ἀσχολεῖται μέ τήν ἐκλογή «διακόνων» («The “deacons” in Acts 6:1-6» σ. 35-37), ὑπογραμμίζεται ὅτι ὁ συγκεκριμένος ὅρος δέν ἀναφέρεται μέσα στό κείμενο. Ἐπιπλέον, ἀναφορικά μέ τό διακόνημα αὐτό, ἐπισημαίνεται ὅτι «a new ministry emerges in response to complaints from the community; need precedes the formation of ministry; the new ministers are indigenous to the community; this new ministry, even after the laying on of hands, remains very broad and flexible, including preaching the Word, exorcising demons, and serving at table; the church, already at this early stage, feels it can impose qualifications for ministry; and, finally, it is the community that elects and the twelve who accept and confirm the community’s selection» (σ.37).

²² «Ὁ κεντρικός στόχος, τό «θεοποιεῖσθαι τε καί θεοποιεῖν», δέν συνεπάγεται ὑποτίμηση τῆς μέρμνας γιά τό κοινωνικό ἔργο. «Ἡ διακονία τοῦ Λόγου καί τῶν μυστηρίων (πνευματικό ἔργο) καί ἡ διακονία τῶν τραπεζῶν (βιοτικό ἔργο) καί μετά τήν ἐκλογή τῶν «Ἐπτά» μένουν ἀλλιπένδετες, διακρινόμενες μόνο γιά λόγους πρακτικούς. ... Ἐξάλλου ἡ διακονία τῶν «Ἐπτά» μένει συνηρημένη μέ τί Θεία Εὐχαριστία, τό ἀπόλυτο κέντρο τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας». (ΑΥΓΟΥΣΤΙΑΝ Ἀδαμαντίου (Πρωτοπρ.), *Ποιμένας καί Θεραπευτής. Ζητήματα ποιμαντικῆς ψυχολογίας καί ποιμαντικῆς πρακτικῆς*, ἐκδ. Ἀκρίτας, Ἀθήνα 1999, σ. 37, ὅπου ὑπάρχει ἡ σχετική παραπομπή στό ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ Γεωργίου (Πρωτοπρ.), «Ἡ κοινωνική παρουσία τοῦ κληρικοῦ», ἀνάτυπο ἀπό τό περ. *Ἀπόστολος Βαρνάβας*, Λευκωσία 1985, σ. 5 ἐξ.).

²³ Πρβλ. τήν παρατήρηση ὅτι «ἔχομεν ἐν τῇ περιπτώσει τῶν “ἐπτά” διακόνων τόν τύπον τοῦ «ἐλληνιστοῦ» προφήτου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων; Ὁ Λουκάς παρουσιάζει τούτους ὡς ἄνδρας δαυιδῶν χαρισμάτων, οἵτινες ἔχαιρον φήμης πνευματικῶν. Ὡς “μαρτυρούμενοι” μάλιστα ὑπό τοῦ Πνεύματος ἐξελέγησαν ὑπό τῶν Ἀποστόλων εἰς τό χρονικῶς περὶωρισμένον ἀξίωμα τοῦ “διακόνου”. Δέν ἀποτελεῖ πρόβλημα διά τήν πρώτην Ἐκκλησίαν, ὡς εἶδομεν καί ἀλλαγῶν, ἡ συνύπαρξις χαρισμάτων καί ἀξιωμάτων ἐν ἐνὶ προσώπῳ. Ἡ Διδαχὴ ὡσαύτως βεβαίῳ (11,9), ὅτι οἱ προφῆται ἔφερον καί ὠρισμένην εὐθύνην ἐν τῇ ὀργανώσει τῆς φιλανθρωπίας τῆς κοινότητος». (ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΥ Ἰωάν., *Ἡ Ἐκκλησία τῶν προφητῶν. Τό προφητικόν χάρισμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν δύο πρώτων αἰώνων*, ἐκδ. Στ. Βασιλοπούλου, Ἀθήνα 1979, σ. 125).

²⁴ «Καί οἱ ἐπτά ἔχουν ἑλληνικά ὀνόματα: Στέφανος, Φίλιππος, Πρόχορος, Νικάνωρ, Τίμων, Παρμενᾶς, Νικόλαος· ἕνας ἀπὸ αὐτούς, ὁ Νικόλαος, ἦταν προσήλυτος ἀπὸ τήν Ἀντιόχεια· δηλαδή εἶχε γεννηθεῖ ἐθνικός· οἱ ἄλλοι ἔξι ἦταν ἐκ γενετῆς Ἰουδαῖοι, μιλοῦσαν ὁμως ἑλληνικά». (WEISS (2001), σ. 176 ἐξ.).

1.4 Ποιμαντικό Πρόβλημα *Πράξεων* 15,1-21

Θέμα: Ὁ τρόπος συσσωμάτωσης τῶν μὴ Ἰουδαίων στὴν Ἐκκλησία.

Ἑπόθεση: «τινὲς κατελθόντες ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας ἐδίδασκον τοὺς ἀδελφούς ὅτι ἐάν μὴ περιτέμνησθε τῷ ἔθει Μωσέως, οὐ δύνασθε σωθῆναι».

Λύση: α) Γενική, γιὰ ἓνα σημαντικό ἐκκλησιαστικό πρόβλημα. Συνήχθησαν δέ οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρεσβύτεροι (Σύνοδος), μέ σκοπό «ἰδεῖν περὶ τοῦ λόγου τούτου».

β) Εἰδική, γιὰ τό ἓνα καὶ μοναδικό θέμα τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου²⁵. Ὡς λύση ἀποτελέσσε ἓνας ἀρνητικός Κανόνας²⁶, μέ τό ἐξῆς περιεχόμενο: «ἔδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδέν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὑμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας», τόν ὁποῖο γνωστοποίησαν στέλλοντας: i) Ἀνθρώπους καὶ ii) Ἐπιστολί.

Ἀνάλυση: α) Ὅσον ἀφορᾷ τὴν υἰοθέτηση τῆς μεθόδου τῆς σύγκλησης μιᾶς Συνόδου, ὡς γενικῆς λύσης, γιὰ τὴν ἐπεξεργασία, τὴν ἀντιμετώπιση ἑνός ὀξύτατου ἐκκλησιαστικοῦ-ποιμαντικοῦ προβλήματος, βλέπουμε πὼς λειτούργησε μέ τόν πιό ἄψογο τρόπο, θεμελιώνοντας καί, παράλληλα, ἐξασφαλίζοντας αὐτό πού κατ' ἐξοχὴν ἐπιδιωκόταν ἀπὸ τίς Συνόδους στὴν μετὰ-Ἀποστολική ἐποχή καὶ πού χαρακτηρίζεται ὡς «*consensus Patrum*» (*συμφωνία Πατέρων*). Ἡ Ἀποστολική Σύνοδος ἀποτελεῖ οὐσιαστικό ὄροσημο στὴν Ἱστορία τῆς Ποιμαντικῆς, καθὼς ἡ Συνοδικότητα, ὡς υἰοθετούμενη μέθοδος, στήριξε μέ τοὺς ὄρους καὶ τοὺς κανόνες, πού προέκυψαν ἀπὸ τίς μεταγενέστερες Συνόδους, ὅλο τό τετράπτυχο τῶν λειτουργιῶν τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου, τὴ μαρτυρία, τὴ λατρεία, τὴν κοινωνία καὶ τὴ διακονία.

β) Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀπόφαση τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου, πού λειτούργησε ὡς καταλύτης στὴ λύση γιὰ τό οἰκουμενικό θέμα, πού προέκυψε γιὰ τὴν πρώτη Ἐκκλησία, «ἡ ἀπόφαση αὐτῆς τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου ἀποτελοῦσε θρίαμβο τοῦ πνεύματος ἐλευθερίας στό ἔργο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, τό ὁποῖο διακήρυξε ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μέ τό ὅλο ἀποστολικό του ἔργο στόν ἑλληνορωμαϊκό κόσμο»²⁷.

²⁵ Γλαφυρή προσέγγιση στά συμβάντα τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου ἀποτυπώνεται στό HOLZNER Joseph, ΠΑΥΛΟΣ, (μεταφρ. τ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Ἱερωνύμου), ἐκδ. ΔΑΜΑΣΚΟΣ, Ἀθήνα, 141996, σσ. 141-146.

²⁶ Πρβλ. ΜΠΟΛΤΕΤΣΟΥ Τριαντάφυλλου Κ., *Ἡ Θεολογία τῆς Πολυπολιτισμικότητας στὴν Καινὴ Διαθήκη. Ἡ εὐλογία τῆς ἑτερότητας*, Ἀταλάντη 2000, σσ. 69-71, κεφ. γ5. «Κανόνες Χριστιανικῆς Πολυπολιτισμικῆς συμπεριφορᾶς».

²⁷ ΦΕΙΔΑ Βλάσιου Ἰω., *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1992, σ. 43.

Διακρίνεται μάλιστα πώς ο πρώτος κίνδυνος στή διάδοση του Ευαγγελίου ἦταν ὁ ἐθνοφυλετισμός. Θά μπορούσε νά πεῖ κανείς πώς καί οἱ ἴδιοι οἱ Ἀπόστολοι δυσκολεύτηκαν. Ὅμως, «τό ὄραμα τοῦ Πέτρου στήν Ἰόππη καί τά γεγονότα πού ἀκολούθησαν στήν Καισάρεια στό σπίτι τοῦ Κορνήλιου, ἦταν ἡ ἀπάντηση τοῦ Θεοῦ: «Ἄ, ὁ Θεός ἐκαθάρισεν σύ μή κοίνου» (10,15), «ἐπ' ἀληθείας καταλαμβάνομαι ὅτι οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ Θεός, ἀλλ' ἐν παντί ἔθνει ὁ φοβούμενος αὐτόν καί ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτός αὐτῷ ἔστι» (10,34 ἐξ)». Ἡ εἰσδοχή τῶν ἐθνικῶν στήν ἐκκλησία σκανδαλίζει τούς ἐκ περιτομῆς τῆς Ἱερουσαλήμ. Κατηγοροῦν τόν Πέτρο: «πρός ἄνδρας ἀκροβυστίαν ἔχοντας εἰσῆλθες καί συνέφαγες αὐτοῖς» (11,3). Ὁ Πέτρος ἀπολογεῖται καί τούς καθησυχάζει: «ἀκούσαντες δέ ταῦτα ἠσύχασαν καί ἐδόξαζον τόν Θεόν λέγοντες: ἄρα γε καί τοῖς ἔθνεσιν ὁ Θεός τήν μετάνοιαν ἔδωκεν εἰς ζωήν» (11,18). Τό θέμα δέν ἔληξε ἐκεῖ. Τέθηκε πάλι μέ ἔντονο τρόπο. Ἀποτέλεσμα, νά συνέλθει ἡ Ἀποστολική Σύνοδος, στήν ὁποία ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὡς Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, θά παίξει καθοριστικό ρόλο. Ἡ ἀπόφαση τῆς ἀποστολικῆς συνόδου ἔλυσε τό πρόβλημα καί διαφύλαξε τήν οἰκουμενική ἀποστολή τῆς ἐκκλησίας ἀπό τήν αἵρεση τοῦ ἐθνοφυλετισμοῦ»²⁸. Ἔτσι, πραγματοποιήθηκε τελικά ἡ συμφωνία μεταξύ τῶν ἰουδαϊζόντων καί τῶν ἐξ ἐθνῶν Χριστιανῶν.

Στήν Ἀποστολική Σύνοδο τοῦ 49 μ.Χ., καί μάλιστα μέ εἰσήγηση ἐκείνων πού ἐπέμεναν ἀρχικά στήν ἐφαρμογή τῆς ἰουδαϊκῆς παραδόσεως, κατανοήθηκε πλήρως ἡ νέα κατάσταση. «Ἔτσι ἡ σύνοδος δέχθηκε ὅτι οἱ Χριστιανοί ἐξ ἐθνῶν δέν πρέπει νά ὑποβάλλονται στά καθιερωμένα τῆς ἰουδαϊκῆς πίστεως καί ἰουδαϊκῆς τελετουργίας (Πράξ. 15,6 ἐξ., Γαλ. 2,1-10). Δέν ἦταν ἀπαραίτητη λοιπόν ἡ περιτομή καί οὔτε ἦταν ἀναγκαῖο νά περάσει κανείς ἀπό τήν παιδαγωγία τῆς ἰουδαϊκῆς σκέψης καί ἰουδαϊκῆς ἐμπειρίας. Καί ἡ εἰσήγηση αὐτή ἔγινε ἀπό τόν ἀπόστολο Πέτρο, πού ἐξέφραζε τίς ἀπόψεις τῆς ἰουδαιοχριστιανικῆς κοινότητος»²⁹. Βέβαια, ὀφείλουμε νά σημειώσουμε πώς «μεταξύ τῶν ἀποστόλων, καί δῆ τοῦ Παύλου καί τοῦ Πέτρου, αἱ ἀπόψεις ὡς πρὸς τήν θέσιν τῶν Ἰουδαίων καί τῶν ἐθνικῶν ἐντός τῆς πρώτης Ἐκκλησίας δίστανται μᾶλλον ὡς πρὸς τήν ἀκολουθητέαν τακτικήν καί ὄχι κατ' οὐσίαν»³⁰.

²⁸ ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΥ Νεκτάρου (Αρχμ. – νῦν Μητροπολίτου Ἀργολίδος), «Ἡ τιμὴ τῶν ἀλλογενῶν ἁγίων στήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία», ἀνάτυπο ἀπό τόν τόμο Πρακτικῶν τοῦ Διεθνoῦς Ἐπιστημονικοῦ Συνεδρίου *Ξενοφοβία καί φιλαδελφία κατὰ τόν Ἀπόστολο Παῦλο*, Βέροια 2008, σ. 95.

²⁹ ΠΑΤΡΩΝΟΥ Γεωργίου Π., *Θεολογία καί Ὀρθόδοξο Βίωμα. Θέματα θεολογικοῦ προβληματισμοῦ καί Ὀρθόδοξης πνευματικότητος*, ἐκδ. Δόμος, Ἀθήνα 1994, σ. 111.

³⁰ ΑΓΟΥΡΙΔΟΥ Σάββα, *Εἰσαγωγή εἰς τήν Καινὴν Διαθήκην*, ἐκδ. Γρηγόρη, Ἀθήνα 1971, σ. 191.

Στή Σύνοδο αυτή επικυρώθηκε η αυθεντικότητα ενός ρηξικέλευθου πολυπολιτισμικού ανοίγματος. Ήταν τότε που διακηρύχθηκε περήτρανα ότι η χριστιανική πίστη δεν είναι προνόμιο των Ίουδαίων αλλά και των Έθνικων, οί όποιοι μπορούν νά γίνουν μέλη τῆς χριστιανικῆς πίστεως χωρίς άλλες προαπαιτούμενες διαδικασίες και ύποχρεώσεις (συμπόρευση μέ τίς έπιταγές, τά έθιμα και τίς τελετουργίες τοῦ Ίουδαϊσμοῦ) παρά μόνο μέ τί γνήσια πίστη τους στό πρόσωπο τοῦ Ἀναστημένου Θεανθρώπου Κυρίου Ίησοῦ Χριστοῦ και τήν ύπακοή τους σέ βασικές ἀρχές τῆς διδασκαλίας Του.

Έχει ενδιαφέρον νά παρατηρήσουμε, τέλος, πώς η ἀποστολή σχετικῆς ἐπιστολῆς, ιδιαίτερου μάλιστα ποιμαντικοῦ περιεχομένου, πρὸς τούς πιστούς που προέρχονταν ἀπό τά έθνη θά μπορούσε νά σημάνει τήν ἀπαρχή τῶν *Έγκυκλίων Έπιστολῶν*, ὡς η πρώτη Έγκύκλιος³¹ τῆς Έκκλησίας, μέ θέμα: «*Ἀποφάσεις τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου - Προϋποθέσεις εἰσδοχῆς τῶν ἐξ ἔθνῶν προσώπων στήν Έκκλησία τοῦ Κυρίου Ίησοῦ Χριστοῦ*».

2. Ποιμαντικά Προβλήματα ἀπό τί μή δυνατότητα ἀσκησης Ποιμαντικῆς (οὐδέτερη ποιμαντική)

Εἶναι γεγονός πώς, ἐνῶ η μία και ἀγία διδασκαλία τῆς Έκκλησίας εἶναι ταυτόχρονα καθολική και ἀποστολική και η Ποιμαντική Της ἀναφέρεται στόν καθένα, παντοῦ και πάντοτε, ὑπάρχουν περιπτώσεις κατά τίς ὁποῖες η Ποιμαντική τῆς Έκκλησίας δέν εἶναι ἐφικτό νά ἐκδηλωθεῖ, μέ ἀποτέλεσμα τήν ἀναγκαστική ἐπιλογή μιᾶς οὐδέτερης ποιμαντικῆς. Τίθεται λοιπόν τό ἐρώτημα: *Ῥπάρχουν περιπτώσεις στίς ὁποῖες η Έκκλησία δέν ἀσκεῖ τό ποιμαντικό Της έργο;* Έχει, πιστεύουμε, ενδιαφέρον νά δοῦμε τό γιατί, τό πότε και τό ποιόν δέν ποιμαίνει³² η Έκκλησία τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων.

³¹ Στή συνέχεια ὡς Έγκύκλια Έπιστολή καταγράφεται η Καθολική Έπιστολή Ἰακώβου. Πρβλ. ΒΑΚΑΡΟΥ Δημητρίου (Πρωτοπρ.), *Ἀπό τί Συναγωγή στήν Έκκλησία. Ἡ διακονία τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ κατά τούς Έλληνες Πατέρες τῆς Έκκλησίας τῶν τεσσάρων πρώτων αἰῶνων*, Θεσσαλονίκη 1996, σ. 203.

³² Ένδιαφέρονσα και ἐμπεριστατωμένη ἀπάντηση στό σχετικό ἐρώτημα, κυρίως ὡς πρὸς τήν ποιμαντική τῆς Ἱεραποστολῆς, δίνεται στό έργο τοῦ ἐξαιρετικοῦ και ἀείμνηστου καθηγητῆ μας Ἡλία Ἀντ. Βουλγαράκη, στό έργο του *Ἀποφυγή Ἀσκίσεως Ἱεραποστολῆς εἰς τήν Ἀρχαίαν Έκκλησίαν* (έκδ. «Πορευθέντες», Ἀθήναις 1970). Μέ τόν τρόπο αὐτό ἔδωσε τό στίγμα, ὅτι η Έκκλησία μή ἀσκώντας Ποιμαντική σέ κάποιες συγκεκριμένες περιπτώσεις, βαδίζει και πάλι στά ἴχνη τῆς ἀρχέγονης, ἀποστολικῆς Έκκλησίας. Ἀναφέρεται (4ο κεφ.) στίς ἐνδείξεις «ἀποφυγῆς διακηρύξεως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς γλευαστικῶς, ἐχθρικῶς και ἀνετοίμως διακείμενον ἀκροατήριον» (σσ. 169-203). Μέ τήν εὐκαιρία ἀξίζει νά μνημονεύσουμε ὅτι στό ἀμέσως προηγούμενο κεφάλαιο τοῦ έργου αὐτοῦ (3ο κεφ.) ὑπογραμμίζεται και τό ποιός δέν πρέπει νά ἀσκεῖ Ἱεραποστολή, ὑποδεικνύοντας

2.1 Ποιμαντικό Πρόβλημα *Πράξεων* 1,6-7

Θέμα: Ὁ χρόνος τῆς δευτέρας Παρουσίας τοῦ Κυρίου.

Υπόθεση: Ρώτησαν τὸν Κύριο λέγοντες· «Κύριε, εἰ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἀποκαθιστάνεις τὴν βασιλείαν τῷ Ἰσραήλ;».

Λύση: «Εἶπε δὲ πρὸς αὐτούς· οὐχ ὑμῶν ἐστὶ γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὓς ὁ πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ».

Ἀνάλυση: Ὁ χρόνος τῆς δευτέρας ἐλεύσεως καὶ παρουσίας τοῦ Κυρίου, ὅπως καὶ τῆς τελικῆς Κρίσης, ἀποτελεῖ ἓνα διαρκές καὶ μόνιμο θέμα ἐνασχόλησης τῶν χριστιανῶν. Ἡ ἀσχολία αὐτή, ἐνῶ στή βάση της μπορεῖ νά ἔχει τὰ μεγαλύτερα ὀφέλη (πνευματική προετοιμασία πιστοῦ), στήν πραγματικότητα γίνεται πολλές φορές ἀντικείμενο ἡμερολογιακῆς ἀναζήτησης καὶ κοντόφθαλμης ἐξήγησης δυσάρεστων περιστάσεων καὶ ἄσχημων συμβάντων, τόσο σέ τοπικό ὅσο καὶ παγκόσμιο ἐπίπεδο.

Ἐχει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον ἡ ἐκτίμηση πὼς ἡ ἀγωνιώδης ἀναζήτηση τῆς ἀκριβοῦς χρονολογίας τοῦ «τέλους τῆς ἱστορίας» φανερώνει μία διαστροφή τοῦ σχήματος *Παρελθόν – Παρόν – Μέλλον*, καθὼς ἡ ἀμφισβήτηση αὐτή ἀποτελεῖ ἔκφραση τῆς Ἀνιστορικότητας. «Ὅποιος παραβλέπει ὅτι μέχρι τὰ Ἔσχατα ἡ Ἐκκλησία θά βρῆται *in statu viae*, τότε ἐπιθυμεῖ νά φέρει τὴ Δευτέρα Παρουσία πρὶν τὴν ὥρα της, ἐπιθυμεῖ δηλαδὴ νά διακόψει τὴν ἱστορικὴ κυοφορία τῆς Ἐκκλησίας καὶ μὲ καισαρικὴ τομὴ νά τὴ βιάσει νά γεννήσει στίς δικές του μέρες. Εἶναι πεπεισμένος ὅτι βρισκόμαστε στὸν ὀμφαλό, στὸ τέρμα, στήν ὀλοκλήρωση τῆς ἐκκλησιαστικῆς πορείας, κι ἔτσι χάνει τὴν προοπτικὴ τοῦ Μέλλλοντος...»³³.

Ποιμαντικά μποροῦμε νά ἐπικεντρωθοῦμε στὸ «οὐχ ὑμῶν ἐστὶ» τῆς λύσης τοῦ προβλήματος καὶ νά ἀποδώσουμε στήν ἀρνητικὴ αὐτὴ ἔκφραση τὸν κεντρικὸ ρόλο, πού διαδραματίζει στήν πρακτικὴ τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἀπάντηση τῆς Ἐκκλησίας σέ ὀρισμένα ζητήματα μπορεῖ νά ἐκφραστεῖ καὶ μὲ τὴν ἄρνηση νά δώσει συγκεκριμένη ἀπάντηση. Βασικὸ κριτήριό γιὰ μὰ τέτοια στάση ἀποτελεῖ ἡ ὠφέλεια τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων. Δέν χρειάζεται ἀλλὰ καὶ οὔτε πρέπει ὡς Ἐκκλησία νά ἔχει ἀπάντηση γιὰ κάθε θέμα, πού ἀπασχολεῖ τοὺς «ἐν τῷ κόσμῳ». Ἰδιαίτερα, ὅταν ἡ ἀπάντηση δέν ἔχει νά ὠφελήσει τὴν πνευματικὴ

γιὰ πολλαπλοὺς ποιμαντικούς λόγους τοὺς ἀπλοϊκοὺς πιστοὺς πρὸς τοὺς πεπαιδευμένους ἐθνικούς (σσ. 137-167).

³³ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Θανάση Ν., *Ἀνεσιτότητα καὶ Παραπεμπτικότητα. Κριτικὲς Προσεγγίσεις στὰ Θεολογικὰ Δρώμενα*, ἐκδ. Ἄρμος, Ἀθήνα 1998, σ. 33.

του κατάσταση καί εάν, αντί νά ενώσει τήν ποιμνη, τή διασπᾶ. Τότε προφανῶς μπορεῖ νά ἀπαντήσῃ μέ τήν ἄρνηση ἢ τή σιωπή Της.

2.2.1 Ποιμαντικό Πρόβλημα *Πράξεων* 13,50-51

Θέμα: Διωγμός Ἀποστόλων ἀπό κατοίκους μιᾶς περιοχῆς.

Ἑπόθεση: Στήν Ἀντιόχεια τῆς Πισιδίας, ὁ Παῦλος καί ὁ Βαρνάβας ἀντιμετωπίζουν τή ζήλεια καί τήν ἐχθρική στάση Ἰουδαίων, οἱ ὁποῖοι παρότρυναν καί ἔπεισαν ἀνθρώπους μέ κύρος καί ἐξουσία στήν περιοχή νά ἐκδιώξουν τοὺς Ἀποστόλους ἐκτός τῶν ὁρίων τῆς πόλης (13,50).

Λύση: Μέ μία συμβολική κίνηση ἐκτίναξαν «τόν κονιορτόν τῶν ποδῶν αὐτῶν ἐπ’ αὐτούς» καί ἀπομακρύνθηκαν ἀπό τήν περιοχή.

2.2.2 Ποιμαντικό Πρόβλημα *Πράξεων* 18,5-6

Θέμα: Ἡ ἐχθρική ἀντιμετώπιση Ἀποστόλου ἀπό τοὺς Ἰουδαίους.

Ἑπόθεση: Στήν Κόρινθο, οἱ Ἰουδαῖοι ἀντιτάσσονταν καί βλασφημοῦσαν τόν ἀπόστολο Παῦλο.

Λύση: Οἱ τρεῖς κινήσεις τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἦταν οἱ ἑξῆς: α) «ἐκτιναξάμενος τά ἱμάτια» β) «εἶπε πρὸς αὐτούς· τό αἷμα ὑμῶν ἐπὶ τήν κεφαλὴν ὑμῶν» γ) «καθαρός ἐγώ· ἀπό τοῦ νῦν εἰς τά ἔθνη πορεύσομαι» (ἀπομακρύνθηκε ἀπό αὐτούς). Μέ τίς ἐνέργειες αὐτές ὁ Ἀπόστολος κάνει γνωστή τήν ἀπόφασή του μέ μία συμβολική ἐνέργεια καί, ταυτόχρονα, μέ μία σκληρή διαπίστωση. Κατόπιν, ὀλοκληρώνει τήν ἀπομάκρυνση ἀπό αὐτούς μέ τή διατύπωση τῆς ἀπόφασης νά ἀπευθυνθεῖ σέ ἄλλες ὁμάδες ἀνθρώπων.

Ἀνάλυση: Τά δύο πιό πάνω Ποιμαντικά Προβλήματα λειτουργοῦν ὡς μία ἐνότητα, ὡς πρὸς τήν αἰτία καί ὡς πρὸς τόν τρόπο ἀντίδρασης ἀπέναντι στήν ἀρνητική ἀντιμετώπιση κάποιων ἀνθρώπων ἀπέναντι στοὺς κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου. Ἀποτυπώνεται ἡ διάδοχη κατάσταση καί καταγράφεται τό ἐπόμενο βῆμα, ἀπό ὅταν ὁ λαὸς τοὺς ἐξευτέλιξε καί σκόπευε νά τοὺς λιθοβολήσει καί αὐτοὶ «δέν διέρρηξαν τά ἱμάτιά των, ἀλλ’ ὑπέμειναν καρτερικῶς τήν ἀδικίαν καί τήν καταφρόνησιν»³⁴. Σέ αὐτή τή συνάρεια καί σύμφωνα μέ αὐτούς τοὺς κανόνες συμπεριφορᾶς³⁵, ὅταν δέν γίνονταν ἀποδεκτοὶ καί ἀντιθέτως φαινό-

³⁴ ΤΡΕΜΠΕΛΑ Παναγιώτου Ν., *Ἑπόμνημα εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων*, ἐκδ. «ΖΩΗ», Ἀθῆναι 1955, σ. 413.

³⁵ Σύμφωνα μέ τοὺς κανόνες πολυπολιτισμικῆς συμπεριφορᾶς πού ἀναγράφονται στό σχετικό

ταν ὅτι ἀναστάτωναν ὀλόκληρες κοινωνικές ομάδες ἢ καί ὀλόκληρες περιοχές ἀποφάσιζαν νά ἐγκαταλείψουν τούς ἐνάντιους στόν λόγο τοῦ Εὐαγγελίου, στό σκοτάδι καί τήν ἀμάθειά τους. Ἔχουμε, λοιπόν, δύο παραδείγματα, πού ἀποτελοῦν πρακτική ἐφαρμογή τῶν λόγων τοῦ ἴδιου τοῦ Κυρίου.

Ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς συμβουλεύει σχετικά τούς μαθητές Του καί κατ' ἐπέκταση κάθε πιστό στή διδασκαλία Του: «Καί ἐάν κανεῖς δέν σᾶς δεχθῆ οὔτε ἀκούση τούς λόγους σας, τότε ὅταν θά βγῆτε ἀπό τό σπίτι ἢ ἀπό τήν πόλιν ἐκεῖνην, τινάξτε τήν σκόνην τῶν ποδιῶν σας» (Ματθ. 10,14).

2.3 Ποιμαντικό Πρόβλημα Πράξεων 16,6-10

Θέμα: Τό ἀποστολικό ἔργο ἐμποδίζεται ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα μέ στόχο τήν ἀνασύνταξη καί τήν ἀνακατεύθυνσή του.

Ἐπίθεση: Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ὁ ὁποῖος συνοδεύεται καί ἀπό τόν Τιμόθεο, ἐμποδίζεται ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα, μέ δύο, μάλιστα, διαδοχικές ἐπεμβάσεις Του, «λαλῆσαι τόν λόγον» στήν Ἀσία καί τή Βιθυνία.

Λύση: Ἡ ὑπακοή στό θεῖο θέλημα καί ἄμεση ὑλοποίηση τοῦ σχεδίου.

Ἀνάλυση: Στό σημεῖο αὐτό φαίνεται γιά ἀκόμα μιά φορά στίς *Πράξεις Ἀποστόλων* ὁ ἰδιαίτερος ρόλος, πού ἀναλαμβάνει τό τρίτο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδος, κατά τήν ἐποχή τῆς Καινῆς Διαθήκης καί τῆς Χάριτος. Σέ σχέση μέ τίς ἄλλες περιπτώσεις, κατά τίς ὁποῖες οἱ Ἀπόστολοι ὀδηγοῦνται ἀπό τίς συνθήκες νά ἀποσυρθοῦν καί νά ἀναστεῖλουν τό ποιμαντικό καί κηρυκτικό τους ἔργο, ἐδῶ ἔχουμε τό ἴδιο τό Ἅγιο Πνεῦμα, νά κάνει τή διαφορά ἀποτελώντας τό κατ' ἐξοχήν ἐκκλησιαστικό κριτήριον γιά τήν υἱοθέτηση μᾶς οὐδέτερης ποιμαντικῆς. Σέ ὀξεία ἀντιδιαστολή μέ τίς σχετικές ἀναφορές τῶν *Πράξεων*, ὅπου παράγοντες ἀνθρώπινοι καί ἐκτός τῆς Ἐκκλησίας «*παρήγγειλαν αὐτοῖς τό καθόλου μή φθέγγεσθαι μηδέ διδάσκειν ἐπί τῷ ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ*» (4,18) ἢ ἄλλοῦ «*παραγγεῖλια παραγγείλαμεν ὑμῖν μή διδάσκειν ἐπί τῷ ὀνόματι τούτω*» (5,18), ὅταν τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐπεμβαίνει, οἱ ἔνθεοι Ἀπόστολοι καί διαπρύσιοι Κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου ὑπακούουν καί ἀναστελλοῦν ἢ καί ἀναβάλ-

---

ἐγχειρίδιό μας (ΜΠΟΛΑΤΕΤΣΟΥ (2000), σ. 69): «Υπάρχουν, κατ' ἐπέκταση, κανόνες πού συνοδεύουν τή θεολογία τῆς Πολυπολιτισμικότητας τῆς Καινῆς Διαθήκης καί, εὐρύτερα, τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ κανόνες αὐτοί, ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι συνήθως συμβαίνει, εἶναι στήν πλειονότητά τους θετικοί, προτρεπτικοί καί λιτοί. Συνταιριάζουν, δηλαδή, ἀπόλυτα μέ τήν ὑπόλοιπη χριστιανική διδασκαλία. Θά λέγαμε, μάλιστα, πώς μόνο ἓνας εἶναι ὁ ἀρνητικός καί ἀποτρεπτικός κανόνας, γιά τήν περίπτωση τῆς συναναστροφῆς τοῦ Χριστιανοῦ μέ πολιτισμικά στοιχεῖα ξένα καί ἄσχετα μέ τήν Ἐκκλησιαστική πραγματικότητα».

λουν τά προσωπικά τους σχέδια. Έτσι, αυτοί που ποτέ δέν υπάκουσαν σέ ανθρώπινες έντολές σιωπῆς καί παύσης τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου, υπακούουν πειθίγια τόν θεῖο παράγοντα ἐκτελῶντας τό σχέδιο τοῦ Θεοῦ, τό ὅποιο ἀποτρέπει τό ἔργο τῆς ποιμαντικῆς ἀπό κάπου, ὥστε νά σπαρθεῖ καί νά καρποφορήσει κάπου ἄλλοῦ.

Σήμερα, βέβαια, ὅταν δέν ὑπάρχει σαφῆς ἀπαγόρευση ἀπό τό Εὐαγγέλιο ἢ παρουσία τοῦ ἁγίου Πνεύματος, θεωροῦμε πώς εἶναι ἡ χριστιανική ἀρετή τῆς διάκρισης, πού μπορεῖ νά ἀποτελέσει ἀφορμή μί ἄσκησης ποιμαντικῆς³⁶.

Εἰδοποιός διαφορά μέ τίς ἄλλες περιπτώσεις μί ἄσκησης ποιμαντικῆς, ὅπου το ἀκροατήριο γενικά ἀρνεῖται νά δεχθεῖ τό ἀποστολικό κήρυγμα, εἶναι ὅτι, στήν περίπτωση πού ἐξετάζουμε ἐδῶ, ἔχουμε τό Ἅγιο Πνεῦμα νά διοχετεύει τήν ἱεραποστολική δραστηριότητα σέ ἄλλο σημεῖο καί νά μίν τή σταματᾶ. Ἔρχεται λοιπόν σέ ὄραμα ἡ μορφή ἑνός Μακεδόνα πού καλεῖ τόν Ἀπόστολο, ὁ ὅποιος βρίσκεται τώρα στήν Τρωάδα, νά συνεχίσει τήν ποιμαντική του δραστηριότητα στή Μακεδονία, μέ τά λόγια: «*διαβάς εἰς Μακεδονίαν βοήθησον ἡμῖν*» (16,9).

Ἡ ποιμαντική ἀπόφαση τῶν γνήσιων μαθητῶν τοῦ Κυρίου, ἀπό τή στιγμή πού ἀντιληφθοῦν ὅτι κάτι προέρχεται ἀπό τόν Θεό, ἔχει δύο χαρακτηριστικά, τήν υπακοή καί τήν ἀμεσότητα: «*ὡς δέ τό ὄραμα εἶδεν, εὐθέως ἐζητήσαμεν ἐξελθεῖν εἰς τήν Μακεδονίαν, συμβιβάζοντες ὅτι προσκέκληται ἡμᾶς ὁ Κύριος εὐαγγελίσασθαι αὐτούς*» (Πράξ. 16,10).

Συμπερασματικά, μποροῦμε νά καταλήξουμε πώς πραγματικά ὑπάρχουν συνθήκες, κατά τίς ὅποιες ἡ Ἐκκλησία δέν πρέπει, δέν ὠφελεῖ, δέν εἶναι γόνιμο καί πνευματικά χρήσιμο νά προχωρήσει σέ ποιμαντικές δράσεις καί παρεμβάσεις, νά ἀσκήσει δηλαδή τή θετική Της ποιμαντική. Ἀκόμα καί τότε ὅμως, ἡ οὐδέτερη αὐτή ποιμαντική τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ τήν ὀρθότερη ἀντιμετώπιση τῆς συγκεκριμένης ἰδιαίτερης κατάστασης. Τέτοιες ἀναφορές εἶναι ἀκριβέστερο νά τίς ἀντιμετωπίζουμε μᾶλλον ὡς ἐκφάνσεις μιᾶς γενικῆς Ποιμαντικῆς (ὅπως εἶναι ἡ σιωπή, ἡ προσευχή ὑπέρ «τοῦ σύμπαντος κόσμου» ἀλλά καί «τῶν μισούντων ἡμᾶς») παρά ὡς περιπτώσεις ἀπουσίας ποιμαντικῆς. Ἡ *Γενική Ποιμαντική* δρᾷ καί αὐτή συστηματικά, παράλληλα μέ τήν πολυ-

³⁶ Ἀξίζει νά παραβάλλουμε σχετικά ἱστορίες μέ γέροντες τῆς Ἐκκλησίας (παλαιούς ἀλλά καί σύγχρονους), οἱ ὅποιοι δέν μιλοῦσαν ἢ καί δέν δέχονταν καθόλου κάποιους ἀπό αὐτούς πού τοῦς ἐπισκέπτονταν, ὥστε ἐκεῖνοι νά ἔρθουν σέ συναίσθηση καί νά ὠφεληθοῦν ψυχικά.

σχιδῆ *Ειδική Ποιμαντική* καί τήν ἐξειδικευμένη *Ειδικότατη Ποιμαντική*³⁷.

Συνεπῶς, στήν Ποιμαντική συμπεριλαμβάνονται καταστάσεις καί αἰτίες, σύμφωνα μέ τά δεδομένα ἀπό τά Προβλήματα τῶν *Πράξεων*, πού ἔχουν νά κάνουν μέ συγκεκριμένα *θέματα* (π.χ. προσδιορισμός ἡμερομηνίας τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Κυρίου), μέ ἀνάλογες *συμπεριφορές* τῶν ἀνθρώπων (ἐντονη ἢ καί βίαιη ἄρνηση ἀκρόασης τοῦ θείου Λόγου) καί ὀρισμένους *τόπους* καί *χρόνους* (σχέδιο Ἁγ. Πνεύματος), πού ὑπαγορεύουν μία οὐδέτερη ἀντιμετώπιση τῶν θεμάτων.

3. Ποιμαντικά Προβλήματα ἀπό τήν ἄσκηση τῆς Ἀντιποιμαντικῆς (ἀρνητική ποιμαντική)

Ἐχοντας ὑπόψη τήν ἀνάλυση τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου³⁸ γιά τήν «καλή Ποιμαντική», εἶναι εὐλογο νά ἀναρωτηθεῖ κανεῖς πῶς μποροῦν νά προσδιορισθοῦν τά φαινόμενα τῆς μὴ ἄσκησης καλῆς Ποιμαντικῆς καί ἐάν, κατά συνέπεια, ὑπάρχει καί «κακή Ποιμαντική».

Αὐτή ἡ ἀντίθετη δράση πρὸς τήν Ποιμαντική, ἡ ἀντίθετη κίνηση, ἡ ἐνάντια πρὸς τή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου δραστηριοποίηση, μπορεῖ νά ὀριστεῖ ὡς *Ἀντιποιμαντική*, προκειμένου νά καταδειχθεῖ ἡ σαφῆς διάκριση καί ἡ ἐκ διαμέτρου ἀντίθεση πρὸς τήν κανονική, τή θεόπνευστη Ποιμαντική τῆς Ἐκκλησίας³⁹.

³⁷ Κατά τό πρότυπο τῆς Γενικῆς, Εἰδικῆς καί Εἰδικότατης Πρόνοιας τοῦ Θεοῦ, πού ἀναφέρεται στήν Ὁρθόδοξη Δογματική (ΚΑΡΜΙΡΗ (1995) σ. 150).

³⁸ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Ἀλεξάνδρου Μ., «*Ἡ Προδοσία τῶν Ποιμένων*» καί ἡ «*Καλή Ποιμαντική*». Σχόλια σέ ἕνα πρόσφατο καί σέ ἕνα παλαιότερο κείμενο. (Χρήστου Μαλεβίτση καί ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου), Εἰσήγησι στήν Ἡμερίδα πού ὀργάνωσε ἡ Συνοδική Ἐπιτροπή Θείας Λατρείας καί Ποιμαντικοῦ ἔργου στίς 11 Ἰουνίου 2009 στό Διορθόδοξο Κέντρο τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Πεντέλης μέ κεντρικό θέμα: *Ἡ ἀποστολή τοῦ Ἱερέως στό σύγχρονο κόσμο*, Πρακτικά ἡμερίδος, σειρᾶ: Ποιμ. Βιβλιοθήκη, ἀρ. 23, ἐκδ. Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθήνα 2010 (β), σσ. 179-188. Ὁλόκληρο τό κείμενο τοῦ ἁγ. Ἀθανασίου τοῦ Παρίου δημοσιεύεται στήν ἴδια ἔκδοσι, στίς σσ. 202-207.

³⁹ Μποροῦμε νά ἐπιβεβαιώσουμε τήν ὑπαρξη καί τήν ἐκφυλιστική δράση τῆς Ἀντιποιμαντικῆς, ἐάν τήν ἀντιπαραβάλλουμε μέ ὀρισμένα λόγια τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ὁ ὁποῖος στούς «*Ὅρους κατ' ἐπιτομίην*» λέγει: «*Ἐξ ὧν παιδευόμεθα, ὅτι, κἂν πολὺ γνήσιος τίς ᾖ, κἂν ὑπερβαλλόντως ἐνδοξος ὁ κωλύων τό τοῦ Κυρίου προστεταγμένον, ἢ προτρέπων ποιεῖν τό ὑπ' αὐτοῦ κεκωλυμένον, φευκτός ἢ βδελυκτός ὀφείλει εἶναι ἐκάστῳ τῶν ἀγαπώντων τόν Κύριον*». («*Ἐρώτησις ριδ', Εἰ δὴ παντί καί ὅτι δὴποτε ἐπιτάσσονται ὑπακούειν*», PG 31,1160). Πρβλ. καί «*Ἀρχή τῶν ἠθικῶν, ὅρος οὐβ' περὶ ἀκροατῶν*». «*Ὅτι δεῖ τῶν ἀκροατῶν τοὺς πεπαιδευμένους τάς Γραφᾶς, δοκιμάζειν τά παρά τῶν διδασκάλων λεγόμενα· καί τά μέν σύμφωνα ταῖς Γραφαῖς δέχεσθαι, τά δέ ἀλλότρια ἀποβάλλειν· καί τοὺς τοιοῦτοις διδάγμασιν ἐπιμένοντας ἀποστρέφειν σφοδρότερον*» PG 31,845. Ἐδῶ ὁ πατήρ δίδει τό δικαίωμα στούς ἀκροατές, πού εἶναι μορφωμένοι κατὰ Χριστόν, νά ἐλέγχουν τήν ὀρθότητα τοῦ περιεχομένου τοῦ κηρύγματος». (ΓΚΙΚΑ Ἀθανασίου (Πρωτοπρ.),

Παρά τις σχετικές επιφυλάξεις για τό εάν μπορεί νά σχετισθεί ή Ποιμαντική, μία κατεξοχήν εύεργετική δραστηριότητα, μέ ένα αρνητικό επίθετο όπως είναι τό «κακή» ή και μέ ένα σύνδεσμο όπως τό «άντί-», γίνεται έντέλει αποδεκτή μία τέτοια προσέγγιση, καθώς υπάρχουν πάντοτε *περιπτώσεις αντίθετων αίρετικῶν καί παραδείγματα κακῶν χριστιανῶν* (ποιμένων καί λαϊκῶν), οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦν τό πρόσχημα ή μία επίφαση τῆς Ποιμαντικῆς, προκειμένου νά ἐξυπηρετήσουν ἰδιοτελεῖ συμφέροντα καί ἀλλότριους πρὸς τὴν Ἐκκλησία σκοπούς⁴⁰.

Πάντως ή ἐνασχόληση μέ τό θέμα αὐτό, γιά τό ὁποῖο υπάρχουν ρητές ἀναφορές ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Κύριο στὰ ἱερά Εὐαγγέλια καί σαφείς ἐπισημάνσεις στὰ ὑπόλοιπα Βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης (ἀπὸ τῆς *Πράξης* καί τῆς *Ἐπιστολῆς* μέχρι καί τὴν *Ἀποκάλυψη*), εἶναι ἐξαιρετικά χρήσιμη, καθώς οἱ παραχαράκτες καί στρεβλωτές τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, εἶναι ἕνα φαινόμενο πού ἐμφιλοχωρεῖ σέ κάθε ἐποχή.

Ἡ ἐκκλησιαστική, βέβαια, ποιμαντική μέριμνα δέν μένει στή διαπίστωση τοῦ φαινομένου, ὡς μᾶς ἱστορικῆς πραγματικότητας, ἀλλὰ ἐπικεντρώνεται στὸν ἐντοπισμὸ καί τὴν ἀντιμετώπιση αὐτῶν τῶν ἐπικίνδυνων, γιά τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων, φαινομένων, εάν εἶναι δυνατό ἤδη ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς γένεσός τους ἀλλὰ καί κατὰ τῆς μετέπειτα ἐκδηλώσεις τους.

Στή συνάφεια αὐτή εἶναι χρήσιμο καί ἐνδιαφέρον νά πληροφορηθοῦμε, μέσα ἀπὸ τῆς διηγήσεις τῶν *Πράξεων*, συγκεκριμένες περιπτώσεις ἀντιποιμαντικῆς, ὅπου μάγοι, αίρετικοί, ψευδοδιδάσκαλοι καί ψευδομεσσίες ἐπιδιώκουν νά καπηλευτοῦν τὴ θεία Χάρη καί νά ἀποκτήσουν μέ ἀλλότριες μεθόδους τὸν σεβαστὸ τίτλο τοῦ ποιμένα, τοῦ θαυματουργοῦ, τοῦ χαρισματοῦχο, τοῦ δασκάλου, τοῦ θεραπευτῆ, γιά προσωπικό τους, πάντοτε, ὄφελος.

Ὁ στόχος εἶναι νά διαπιστώσουμε πῶς αὐτοὶ δροῦν, ὥστε νά καταγραφεῖ καί τό πῶς ή Ἐκκλησία καί οἱ Ἀπόστολοί Της ἀντιδροῦν σέ ὄλους αὐτούς, βάσει τῆς θεωρίας καί πράξης τῆς πρώτης Ἐκκλησίας.

Στό πνεῦμα τοῦ ἐντοπισμοῦ πρακτικῶν ἀντιποιμαντικῆς βρίσκεται καί ή ἐπιλογή ἀπὸ τὸν Holzner τοῦ ὄρου «**ἀντιεραποστολή**», ὅταν περιγράφει τὴν

Μαθήματα Ποιμαντικῆς, ἐκδ. Γ. Δεδούση, Θεσσαλονίκη 2001, ὑπόσημ. 39, σ. 59).

⁴⁰ Ὁ ὄρος «ἀντιποιμαντικό» χρησιμοποιεῖται καί ἀπὸ τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Γουμενίσσης, Ἀξιουπόλεως καί Πολυκάστρου κ. Δημήτριο σέ κείμενό του, πού δημοσιεύεται στὴν ἐπίσημη ἱστοσελίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως του μέ τίτλο «Ἐκκοσμίκευση καί Ἐκκλησία», στή συνάφεια πού ἀναφέρεται ὅτι «τελικά ἐκτρεπόμεθα σέ ἕνα ἀντιποιμαντικό “ἐκμοντερνισμό”, σέ ἕνα ἀδόκιμο συμπηρισμὸ ἐκκλησιαστικότητας καί κοσμικότητας». (Πηγή: www.imgap.gr/file1/Ekkosmiketsi.html).

πληροφορία του Ἀπόστολου Παύλου (*Πράξ.* 18,23) ὅτι «οἱ ἀντίπαλοί του σχεδίαζαν ν' ἀρχίσουν στήν Μικρά Ἀσία μιά ἀντιἑραποστολή»⁴¹.

Ἡ χριστολογική βάση τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου καθιστᾶ φανερό πώς «πᾶσα ἐπί μέρους δραστηριότης τοῦ ποιμένου πρέπει νά διαποτίζεται ἀπό τό πνεῦμα τῶν κατωτέρω δύο θεμελιωδῶν ἀρχῶν. α) Ὁ Κύριος εἶναι τό μοναδικόν θεμέλιόν του ποιμαντικοῦ ἔργου. «Θεμέλιον γάρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρά τόν κείμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός» (*Α΄ Κορ.* 3,11). β) Πᾶν ὅ,τι ἐνεργεῖ ὁ ποιμὴν, ὀφείλει νά τό ἐνεργῆ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου. «Οὐδέ γάρ ὄνομα ἐστὶν ἕτερον ὑπὸ τόν οὐρανόν τό δεδομένον ἐν ἀνθρώποις ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς» (*Πράξ.* 4,12)»⁴². Βάσει αὐτῶν τῶν ἀρχῶν εἶναι ἐμφανές πότε ἔχουμε ἀντι-χριστολογική ποιμαντική, ἢ, ὅπως εὐρύτερα τὴν ὀνομάζουμε, Ἀντιποιμαντική.

Στὴν ἐνότητα τῶν τεσσάρων πρώτων Ποιμαντικῶν Προβλημάτων, πού ἀκολουθοῦν, φαίνεται πώς ὁ ἀντιποιμαντικός τους χαρακτήρας στρέφεται γύρω ἀπὸ τὴ μαγεία καὶ τὴν εὐρύτερη ἐπήρεια τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Ἡ ἀντιμετώπιση ὅμως τῆς κάθε μᾶς ἱστορίας κινεῖται σέ διαφορετικὸ πλαίσιο, ἀνάλογα μὲ τὴν τελικὴ ποιμαντικὴ τακτικὴ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῆς Ἐκκλησίας, ἢ ὁποία, διερευνῶντας τὰ βαθύτερα κίνητρα τῶν ἐμπλεκόμενων προσώπων, ἄλλοτε χαρίζει τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία καὶ ἄλλοτε καταλογίζει εὐθύνες, πού ἐπισηαίουν ἐπώδυνες συνέπειες. Ἄλλωστε, γιὰ τόν Κύριο σέ κάθε περίπτωση δέν ἔχει ἀξία ἢ ἱκανότητα ἢ ἡ πράξη τῆς θεραπείας ἀπὸ τὰ δαμόνια, ἀλλά, ὅπως γράφει ὁ ἴδιος ἱερός συγγραφέας τῶν *Πράξεων* Λουκάς στό Εὐαγγέλιό του, «ἐξήρχετο δέ καὶ δαμόνια ἀπὸ πολλῶν κραυγάζοντα καὶ λέγοντα ὅτι σύ εἶ ὁ Χριστός ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἐπιτιμῶν οὐκ εἶα αὐτὰ λαλεῖν, ὅτι ἤδεισαν τόν Χριστόν αὐτόν εἶναι» (*Λουκ.* 4,41).

3.1 Ποιμαντικὸ Πρόβλημα *Πράξεων* 8,18-24

Θέμα: Ἀπόπειρα⁴³ ἐξαγορᾶς τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

⁴¹ HOLZNER Joseph, ΠΑΥΛΟΣ, (μεταφρ. τ. Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν Ἱερωνύμου), ἐκδ. ΔΑΜΑΣΚΟΣ, Ἀθήνα, 1996, σ. 271, ὅπου καὶ συνεχίζει ὅτι «αὐτὸς ἴσως εἶναι ὁ λόγος πού δέν προτίμησε τόν συντομότερο δρόμο γιὰ τὴν Ἔφεσο, ἀλλά, παρ' ὅλες τὶς δυσκολίες, περνῶντας γιὰ δευτέρη φορά τὰ στενά τοῦ Ταύρου, ἔσπευσε πρὸς τὴν Γαλατία, γιὰ νά προλάβῃ, ὅσο ἦταν δυνατό, τὴν ἐπίθεσι τῶν ἀντιπάλων του, «ἐπιστηρίζων πάντας τους μαθητάς».

⁴² ΚΟΡΝΑΡΑΚΗ Ἰωάννου, *Ποιμαντική. Πανεπιστημιακὰ Παραδόσεις*, ἐκδ. ΩΜΕΓΑ - Δ. Κυριακίδης, Θεσσαλονίκη σ. 23 ἐξ.

⁴³ Ὁ Καθηγητὴς Παναγιώτης Χριστινάκης ἀσχολήθηκε μὲ τὴ θεματικὴ κατὰ τὴν ἐκπόνηση τῆς διδακτορικῆς του διατριβῆς, μὲ θέμα: «Ἡ ἀπόπειρα ἐκκλησιαστικοῦ ἐγκλήματος. Μελέτη νομο-

Υπόθεση: Ὁ μάγος Σίμων «μαγεύων καὶ ἐξιστῶν» στή Σαμάρεια, προσφέρει στους Ἀποστόλους χρήματα, προκειμένου μέ τήν ἐξαγορά νά λάβει καί αὐτός τό Ἅγιο Πνεῦμα, ὥστε νά κάνει ἀντίστοιχα θαύματα.

Λύση: Ἀντιμετωπίζεται μέ αὐστηρό, προσωπικό καί ἐλεγκτικό τρόπο, ἀλλά δίνεται καί τό περιθώριο γιά προτροπή σέ μετάνοια.

Ἀνάλυση: Ὁ Σίμωνας, ὡς μάγος, ἐπιδίωκε νά κατέχει τεχνικές καί δυνάμεις οἱ ὁποῖες θά τοῦ ἐξασφάλιζαν φήμη, δύναμη καί ἀπολαβές «λέγων εἶναι τινά ἐαυτόν μέγαν» (8,9). Αἰσθανόμενος δέος ἀπέναντι στή δύναμη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, πού μετέδιδε ὁ Ἀπόστολος Φίλιππος ἐνεργῶντας παράλληλα «δυνάμεις καί σημεῖα», πίστεψε στήν ἀνωτερότητα καί τήν ἐξουσία τοῦ Θεοῦ καί βαπτίστηκε, ὅπως μᾶς λέει ἡ πρώτη γιά αὐτόν ἀναφορά, πού γίνεται στίς *Πράξεις* (8,9-13).

Ὅταν, λοιπόν, κατά τή δεύτερη φάση τῆς Ἱεραποστολῆς στή Σαμάρεια, ὁ Πέτρος καί ὁ Ἰωάννης μετέδιδαν τό Ἅγιο Πνεῦμα σέ αὐτούς πού εἶχαν βαπτισθεῖ, ἦταν πολύ φυσικό γιά τόν Σίμωνα, ὠθούμενος ἀπό τή φυσική ἀνάγκη του γιά δύναμη, νά τοὺς προσεγγίσει καί νά τοὺς προσφέρει τό μοναδικό μέσο, πού γνώριζε ὅτι ὑπῆρχε γιά νά διεκπεραιώνει ὑποθέσεις καί νά ὑλοποιεῖ τίς ἐπιθυμίες του: τό χρῆμα. Ἡ πρόθεσή του ἦταν καθαρά ἀντιποικαντική, καθώς ἤθελε νά ἔχει τήν ἱκανότητα νά μεταδίδει τό ἅγιο Πνεῦμα γιά προσωπικό του ὅμως ὄφελος καί προκοπή, χωρίς νά τοῦ δοθεῖ ὡς χάρισμα ἀπό τόν Θεό. Ἦταν φυσικό νά θεωρηθεῖ ἔνοχος, καθώς «τὴν δωρεάν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διά χρημάτων κτᾶσθαι» (8,20).

Σέ ὁλόκληρη τήν Καινή Διαθήκη, συνεχεῖς εἶναι οἱ ἀναφορές γιά τή δωρεάν θεραπεία ψυχῆς καί σώματος τῶν χειμαζομένων (π.χ. *Ματθ.* 10,7-19) ἀπό τοὺς Ἀποστόλους καί τοὺς χαρισματούχους μαθητές τους. Ἡ φιλάνθρωπη αὐτή τακτική συνεχίστηκε, βέβαια, καί ἀργότερα, ἀλλά καί διαφυλάχθηκε μέ τή θέσπιση θείων καί ἱερῶν κανόνων, μέ οὐσιαστικό ἀντικείμενο τήν αὐστηρότατη σπιλίτευση καί καταδίκη τῆς σιμωνίας⁴⁴ ἀλλά καί τῆς φιλαργυρίας. Ἀντι-

κανονική καί ἱστορικοσυγκριτική», Ἀθῆναι 1978. Σχετική ἀναφορά γίνεται καί στό ΧΡΙΣΤΙΝΑΚΗ Παναγιώτου, *Θέματα Κανονικοῦ καί Ἐκκλησιαστικοῦ Δικαίου*, τ. Α', Ἀθῆναι 1993, σσ. 119-121.

⁴⁴ Γιά παράδειγμα, τή Σιμωνία ὡς ποιμαντικό πρόβλημα τήν ἀντιμετωπίζει μέ ἀπαξίωση καί αὐστηρότητα καί ὁ ἅγιος Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης. Πρβλ. ΦΟΥΣΚΑ Κωνσταντίνου Μ. (Πρωτοπρ.), «Ἡ Ἱερωσύνη κατά τόν Ἰσίδωρο Πηλουσιώτη», ἀνάτυπο ἐκ τοῦ *Χαριστηρίου Τόμου εἰς τόν Γέροντα Μητροπολίτην πρ. Φλωρίνης, Πρεσπῶν καί Ἑορδαίας κ. Αὐγουστίνου Ν. Καντιώτην*, ἐκδ. Ἱερᾶς Μητροπόλεως Φλωρίνης, Πρεσπῶν καί Ἑορδαίας, Φλώρινα 2004, σ. 539 ἔξ.

Μέ τή Σιμωνία σέ σχέση μέ τό μυστήριο τῆς Χειροτονίας ἔχει ἀσχοληθεῖ σέ ἐπίπεδο εἰδίκευσης (master) ἡ ΚΟΝΤΑΛΗ Ἀθηνᾶ, *Ἡ Σιμωνιακὴ Χειροτονία κατά τοὺς Ἱερούς Κανόνες*, Ἐθνικό καί

μετωπίζεται, έτσι, μέ συστηματικό τρόπο από διάφορους κανόνες Συνόδων, όπως είναι ο 2ος Κανόνας της εν Χαλκηδόνι Δ΄ Οικουμενικής Συνόδου⁴⁵, ο 4ος και ο 5ος Κανόνας της Ζ΄ Οικουμενικής Συνόδου⁴⁶ και ο 90ός Κανόνας του Μεγάλου Βασιλείου «Πρός τούς ύφ' εαυτόν Ἐπισκόπους. Ὅστε μή χειροτονεῖν ἐπί χρήμασι»⁴⁷.

Τελικά, ο Σίμωνας, ἄν και ἡ καρδία του δέν ἦταν «εὐθεία πρὸς τόν Θεό», ἔλαβε τήν εὐκαιρία νά μετανοήσει, ἴσως ἐπειδή εἶχε βαπτισθεῖ, ἀφοῦ πρῶτα, ὁμως, ἐπιτιμῆθηκε σφόδρα ἀπό τόν ἀπόστολο Πέτρο.

3.2 Ποιμαντικό Πρόβλημα Πράξεων 13,6-11

Θέμα: Ὁ μάγος Ἐλύμας, ἓνας ψευδοπροφήτης Ἰουδαῖος, προσπαθεῖ νά διαστρέψει τή διδασκαλία τοῦ Κυρίου και νά φέρει ἐμπόδια στό ἀποστολικό ἔργο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῶν ἀνθρώπων.

Ἑπόθεση: Εὐρισκόμενος ὁ Βαρνάβας και ὁ Παῦλος στήν Πάφο τῆς Κύπρου κήρυτταν τό Εὐαγγέλιο ἐνώπιον τοῦ ἀνθύπατου Σέργιου Παύλου «ἀνδρί συνετῶ». Ὁ μάγος-ψευδοπροφήτης, ὁ ὁποῖος ἀνήκε στήν ἀκολουθία τοῦ ἀνθύπατου, θέλοντας νά ἀσκίσει ἐπιρροή στόν Σέργιο Παῦλο ἀπομακρύνοντας αὐτόν ἀπό τήν πίστη στόν Χριστό, ἀντιδρούσε σέ κάθε λόγο τῶν Ἀποστόλων.

Λύση: Ἐμεινε τυφλός σύμφωνα μέ τήν πρόβλεψη τοῦ ἀποστόλου Παύλου. «Παραχρῆμα δέ ἔπεσεν ἐπ' αὐτόν ἀγλὺς και σκότος, και περιάγων ἐζήτει χειραγωγούς» (13,11).

Ἀνάλυση: Ἀπό τήν ἀγιογραφική διήγηση βλέπουμε πῶς ἓνας ἄνθρωπος (ὁ Ἐλύμας), πού προσπαθοῦσε νά ἐμποδίσει τούς ἄλλους ἀνθρώπους, τόν ἀνθύπατο και ὅσους παρακολουθοῦσαν τό κήρυγμα τῶν ἀποστόλων, νά βροῦν τό πνευματικό φῶς τους, ἔχασε ὁ ἴδιος τό φῶς του. Ἡ ἐτυμηγορία, πού βγῆκε πρῖν τήν ποινή ξεκαθάριζε, πῶς ὁ ἀνθρωπος ἐκεῖνος ἦταν πλήρης παντός δόλου και πάσης ραδιουργίας, υἱός τοῦ διαβόλου, ἐχθρός πάσης δικαιο-

Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, Ἐκδόσεις ἐνοποιηθέντων Κληροδοτημάτων Κληρονομία Χρυσόστομου Παπαδόπουλου και Ἱεζεκιὴλ Βελανιδιώτου (τόμος 1), Ἀθήνα 2006.

⁴⁵ Πρβλ. ΑΚΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ Προδρόμου Ἰ., *Κώδικας Ἱερῶν Κανόνων και Ἐκκλησιαστικῶν Νόμων (μέ ἐρμηνεία τῶν Ἱερῶν Κανόνων, ἀναθεωρημένη & συμπληρωμένη)*, ἐκδ. Ἀδελφῶν Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2000, σ. 80 ἐξ. και ΑΓΑΠΙΟΥ Ἱερομονάχου - Μοναχοῦ ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ, *ΠΗΔΑΛΙΟΝ τῆς νοτιῆς νηὸς τῆς μίας ἀγίας καθολικῆς και ἀποστολικῆς τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησίας, ἦτοι ἅπαντες οἱ Ἱεροὶ και Θεῖοι Κανόνες*, ἐκδ. ΑΣΤΗΡ-Παπαδημητρίου, Ἀθήνα 1957, σ. 185 ἐξ.

⁴⁶ ΑΚΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ (2000), σσ. 188-191/ ΠΗΔΑΛΙΟΝ σ. 326 ἐξ.

⁴⁷ ΑΚΑΝΘΟΠΟΥΛΟΥ (2000), σσ. 580-583/ ΠΗΔΑΛΙΟΝ σ. 640 ἐξ.

σύνης, ό όποιοσ, μάλιςτα, διαστρέβλωνε «τάς όδοός Κυρίου τάς εϋθειάς».

Τό γεγονός τής τιμωρίας τοϋ μάγου έντυπωσίασε τόν άνθύπατο, και τό περιεχόμενο τής διδασκαλίας τόν όδήγησε νά πιστέψει στόν Χριστό. Στην περίπτωση λοιπόν αυτή έρχόμαστε άντιμέτωποι μέ μία ξεκάθαρη άντι-ευαγγελική και άντι-ποιμαντική δραστηριότητα. Ένας άνθρωπος, όργανο τοϋ διαβόλου, προσπαθει νά διαβάλει και νά διαστρέψει μέ τεχνάσματα και σοφίσματα τόν καθαρό και άπελευθερωτικό λόγο τοϋ Εϋαγγελίου.

Η άντίδραση τών άποστόλων άποτελει μάθημα ποιμαντικής για τούς συνεχιστές τους. Ένω πολλές φορές, όταν οι ίδιοι κακοπάθαιναν, δέν άντιδρούσαν, κάθε φορά πού τό κήρυγμα τοϋ Εϋαγγελίου δεχόταν επίθεση από άνθρώπους πού τό διαστρέβλωναν μέ τά λόγια τους ή τό κακοποιούσαν μέ τί συμπεριφορά τους, ή άντίδραση ήταν άμεση και ξεκάθαρη.

3.3 Ποιμαντικό Πρόβλημα *Πράξεων* 16,16-18

Θέμα: Μία δαμονισμένη κοπέλα άκολουθούσε τούς Άποστόλους, έπιβεβαιώνοντας ότι είναι άνθρωποι τοϋ Θεοϋ, πού κήρυτταν τή σωτηρία.

Υπόθεση: «Παιδίσκην τινά έχουσαν πνεϋμα πύθωνος» άκολουθούσε «κατά πόδας», για πολλές ήμέρες, τόν Άπόστολο Παϋλο και τόν συνεργάτη του Σίλα, φωνάζοντας διαρκώς και άποκαλύπτοντας τήν αλήθεια. «Ότι δηλαδή, ήταν άνθρωποι στή διακονία τοϋ Θεοϋ, οι όποιοι μάλιςτα έδειχναν στους άνθρώπους πού τούς άκουγαν τόν δρόμο για τή σωτηρία.

Λύση: «Διαπονηθείς δέ ό Παϋλος και έπιστρέψας τῷ πνεύματι είπε· παραγγέλλω σοι έν τῷ όνόματι Ίησοϋ Χριστοϋ έξελθειν άπ' αυτής. Και έξήλθεν αυτή τῆ ὥρα».

Άνάλυση: Θετική κατάληξη για τόν άνθρωπο είχε και ή δεύτερη ποιμαντική περίπτωση. Άποτελει παράδειγμα ιδιάζουσας άντι-ποιμαντικής. Είναι ή περίπτωση κατά τήν όποία ό άπόστολος Παϋλος βρίσκεται στους Φιλίππους και μετά τή βάπτιση μιās εϋλαβοϋς, αγαθής και έπώνυμης γυναίκας, τής Λυδίας, έχουμε από τόν συγγραφέα τών *Πράξεων* τήν αναφορά σε μία κατ' άντιδιαστολή πονηρή, κατειλημμένη από πονηρό πνεϋμα, ανώνυμη νεαρή (παιδίσκην). Άκολουθει τούς Άποστόλους και «συμπεριφέρεται ως άλλη (έναλλακτική) «άπόστολος τών άποστόλων», προσφέροντας μία ιδιότυπη μαθητεία, άφοϋ διαφημίζει τό έργο τους»⁴⁸. Αυτή τή φορά «τό πρόβλημα τής μαρτυρίας

⁴⁸ ΔΕΣΠΟΤΗ Σωτηρίου Σ., *Η Ίεραποστολική Περιοδεία τοϋ Παϋλου στόν Έλλαδικό χῶρο. Μακεδονία-Αχαία-Ασία*, έκδ. Οϋρανός, Αθήνα 2011, σ. 89.

του διαβόλου δέν έντοπίζεται στην πλήρη διαστρέβλωση του χριστιανικού κηρύγματος αλλά στην σχετικοποίησή του και στο γεγονός ότι κατ' ουσίαν ή μαρτυρία του χρησιμοποιείται ως μέσον έπιβεβαίωσης τής μερικῆς και σχετικῆς αλήθειας που πρεσβεύει. Πρόκειται για ένα σχετικά μόνον όρθό μήνυμα μέ τό λάθος μέσον (wrong channel), όποτε δέν λειτουργεί λυτρωτικά»⁴⁹.

Βλέπουμε, λοιπόν, όπως έπισημάνθηκε νωρίτερα, στην ένότητα «Ποιός ποιμαίνει», ότι όσο ασκούν ρόλο ποιμαντικό οί άγγελοι του Ύψιστου, άλλο τόσο ασκούν αντι-ποιμαντικό ρόλο, χρησιμοποιώντας κάθε δόλιο μέσο, οί άγγελοι του σκότους, οί δαίμονες.

Τό σημαντικό στην περίπτωση αυτή είναι ότι ό πονηρός μπορεί να βάλει αυτούς που έχει κάτω από την έπίρρειά του να λένε αλήθειες, να διακηρύττουν έμφανως πράγματα χριστιανικά και θεϊκά, άφανως, όμως, να εργάζονται μέ σκοπό τον άποπροσανατολισμό των ανθρώπων, την έκμετάλλευσή τους και έντέλει να κατεργάζονται την άπώλειά τους.

Οί κήρυκες του Εύαγγελίου δέν παρασύρονται από τά λόγια των ανθρώπων αλλά ούτε αφήνουν τους σεσημασμένους ανθρώπους του σκότους να λένε καλά λόγια για αυτούς, μέ σκοτεινές σκοπιμότητες. Η συναλλαγή αυτή δέν προβλέπεται να έχει αγαθά άποτελέσματα και ούτε ότι θα λειτουργήσει τελικά «έπ' όφελεία» των κηρύκων του Εύαγγελίου. Άλλωστε, ό Άπόστολος δέν έκανε τίποτα πιο διαφορετικό άπ' ό,τι έκανε ό Κύριος, όπως καταγράφεται στην μαρτυρία που ακολουθεί, από τό κατά Λουκά Εύαγγέλιο, σχετικά μέ τον Θεάνθρωπο Ήσου Χριστό: «*Εξήρχετο δέ και δαιμόνια από πολλών κραυγάζοντα και λέγοντα ότι σύ εί ό Χριστός ό υίός του Θεού. Και έπιτιμών ουκ εία αυτά λαλείν, ότι ήδεισαν τον Χριστόν αυτόν είναι*» (Λουκ. 4,41).

Διαπιστώνουμε, συνεπώς, από την παράθεση τής δραστηριότητας των δαιμόνων, πώς ό όρος «άντι-ποιμαντική»⁵⁰, τον όποιο χρησιμοποιεί και ό καθηγητής Άλέξανδρος Σταυρόπουλος όταν μιλάει για την «άντι-ποιμαντική των δαιμόνων, που επιδιώκουν τή διάσπαση»⁵¹, ισχύει σε κάθε τέτοια περίπτωση.

⁴⁹ ΔΕΣΠΟΤΗ (2011), σ. 89.

⁵⁰ Ός «άντιποιμαντική» όρίζεται από τον π. Φιλόθεο Φάρο, ή ποιμαντική άποκλειστικά του σπουδαστηρίου, και μάλιστα ως «ποιμαντολογία», που καταλήγει τελικά να είναι «άντιποιμαντική». Για αυτήν την ποιμαντική θεωρία «χωρίς άντικρουσμα στην καθημερινότητα και την μακροαίωνα παράδοση» κάνει λόγο ό καθηγητής Άλέξανδρος Σταυρόπουλος, στο βιβλίο του «*Έπιστήμη και Τέχνη τής Ποιμαντικῆς*» (1997, σ. 90), μέ ιδιαίτερη αναφορά, στην ύποσημείωση 100 τής ίδιας σελίδας, στο άρθρο του ΦΑΡΟΥ Φιλόθεου (Αρχμ.), «Ποιμαντολογία άντιποιμαντικῆς», περ. *Γρηγόριος ό Παλαμάς*, τ. 62, 1979, σσ. 48-50.

⁵¹ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ Άλέξανδρου Μ., *Έπιστήμη και Τέχνη τής Ποιμαντικῆς*, έκδ. Άρμός, Άθήνα 1997, σ. 43.

Τά πονηρά πνεύματα⁵², καταδυναστεύοντας τόν άνθρωπο, πού κείται υπό τήν ἐξουσία τους, διαφθείροντας αὐτούς πού πιστεύουν πώς ἀποκομίζουν ὑλικά ὀφέλη ἀπό τήν κατάσταση, καί προσπαθώντας, ταυτόχρονα, νά ἐπηρεάσουν τό εὐρύ κοινό, ἀσκοῦν μία πολυδιάστατη ἀντιποικιαντική δραστηριότητα.

Τελικά, ἡ νεαρή δούλη, ἡ ὁποία γινόταν ἀντικείμενο ἐκμετάλλευσης τόσο ἀπό τό πονηρό πνεῦμα ὅσο καί ἀπό πονηρούς ἀνθρώπους, γνωρίζει τή φιλανθρωπία τοῦ «Πνεύματος τῆς ἀληθείας» καί τῶν ἀνθρώπων τῆς καλῆς Ποικιαντικῆς. Γιά τόν λόγο αὐτό, ὁ Ἀπόστολος παρέχει τή γνήσια ἐκκλησιαστική ποιμαντική λύση, τήν ἐλευθερώνει ἀπό τά δεσμά τῆς ψυχικῆς σκλαβιάς, παύοντας ταυτοχρόνως τήν ἐκμετάλλευση ἀπό τοὺς ἀνθρώπους κυρίου της, ἐφόσον τῆς στερεῖ τή δυνατότητα ἀσκησης μαντικῆς.

3.4 Ποικιαντικό Πρόβλημα Πράξεων 19,13-16

Θέμα: Ἡ ἀπόπειρα κάποιων ἐξορκιστῶν νά ἐπικαλεστοῦν τό ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ γιά νά ἐξορκίσουν πονηρά πνεύματα.

Ἑπόθεση: Στήν Ἔφεσο ἑπτὰ γιοί τοῦ Ἰουδαίου Ἀρχιερέα Σκευᾶ, πού περιόδευαν ὡς ἐξορκιστές, προσπάθησαν νά ἐξορκίσουν τά πονηρά πνεύματα ἐπικαλούμενοι –χωρίς ἄλλες προϋποθέσεις, ἀναξίως καί ὡς μαγική λειτουργία– τό ὄνομα τοῦ Κυρίου, ὅπως ἔβλεπαν πώς ἔκαναν οἱ Ἀπόστολοι, καί συγκεκριμένα στήν περίπτωση αὐτή ὁ ἀπόστολος Παῦλος.

Λύση: Ἐπιτράπηκε ἀπό τόν Θεό μετά ἀπό τήν ἀγνοία τοῦ ὀνόματός τους καί ἀγνόηση τῆς προσπάθειάς τους νά ὀρμήξει ὁ ἄνθρωπος πού ἦταν υπό τήν κυριαρχία τοῦ πονηροῦ πνεύματος «καί κατακυριεύσας αὐτῶν ἴσχυσε κατ' αὐτῶν, ὥστε γυμνοὺς καί τετραυματισμένους ἐκφυγεῖν ἐκ τοῦ οἴκου ἐκείνου».

Ἀνάλυση: Ὁ τρόπος πού δούλευαν αὐτοί οἱ ἐξορκιστές μπορεῖ νά καταγραφεῖ ὡς μιά ἀπόπειρα ἐκμεταλλεύσεως τῆς δυνάμεις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, χωρίς νά ἔχουν προϋποθέσεις καί χωρίς ἐντέλει νά μποροῦν νά παρουσιάσουν τά ἀποτελέσματα πού εἶχαν οἱ Ἀπόστολοι.

Ἡ ἐφαρμογή τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου, παρότι μπορεῖ νά ἔχει ἀποτελέσματα ἀκόμα καί σέ ἀνθρώπους πού δέν ἀνήκουν στήν Ἐκκλησία, ὅταν αὐτό γίνεται κατὰ θεία οἰκονομία καί, ὅπως ἀργότερα φαίνεται, πρὸς ψυχική ὠφέλεια τῶν ἴδιων τῶν ἀνθρώπων καί τοῦ περιβάλλοντός τους. Ὅταν, ὁμως, ἡ

⁵² Ἐνδιαφέρουσα ἀναφορά στή δύναμη τῶν δαιμόνων γίνεται σέ ὁμότιτλο ὑποκεφάλαιο (9.1.4) τοῦ SPIDLİK Tomas, *Ἡ Πνευματικότητα τοῦ Ἀνατολικοῦ Χριστιανισμοῦ. Συστηματικό Ἐγχειρίδιο*, μεταφρ. Βασ. Στ. Ψευτογκᾶ, ἔκδ. Π. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 2000, σσ. 305-307.

ἐπίκληση τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἀσκεῖται γιά δύναμη, γιά οἰκονομικό προσπορισμό καί διάφορες ἄλλες αἰτίες, ἄσχετες μέ τή χριστιανική διδασκαλία, τότε ἐπιστρέφει ἡ δύναμη τοῦ Θεοῦ ἐνάντια σέ αὐτόν πού θέλησε νά τήν ὑποκλέψει. Εἰδικότερα, ὅταν τέτοιες περιπτώσεις λαμβάνουν χώρα σέ χρόνο καί τόπο πού κινδυνεύει ἡ αὐθεντικότητα καί ἡ καθαρότητα τῶν λόγων τοῦ Κυρίου καί τοῦ Εὐαγγελίου, τότε τά μέσα εἶναι δραστικά (ὅπως καί στήν περίπτωση τοῦ Ἀνανία καί τῆς Σαπφείρας).

Τό ἀποτέλεσμα ἦταν, μέσα ἀπό τή λύση καί ἀντιμετώπιση τῆς ἀντιποικιαντικῆς αὐτῆς συμπεριφορᾶς καί κατάστασης, γιά ἄλλη μιά φορά, ἔντονο στόν ψυχικό καί συναισθηματικό κόσμο τοῦ λαοῦ, καθώς ὅταν τό περιστατικό «τοῦτο δέ ἐγένετο γνωστόν πᾶσιν Ἰουδαίοις τε καί Ἑλλήσι τοῖς κατοικοῦσι τήν Ἔφεσον, καί ἐπέπεσε φόβος ἐπί πάντας αὐτούς, καί ἐμεγαλύνετο τό ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ».

Βέβαια, τό σπουδαῖο ἀποτέλεσμα ἀπό τήν καίρια ἀντιμετώπιση αὐτῆς τῆς ἀντιποικιαντικῆς προβληματικῆς, καί φαίνεται μάλιστα τό οὐσιαστικό πλῆγμα πού ἔφερε στή Μαγεία, περιγράφεται στούς στίχους 18 καί 19, ὅπου ἀναφέρεται πώς «πολλοί τε τῶν πεπιστευκότων ἤρχοντο ἐξομολογούμενοι καί ἀναγγέλλοντες τάς πράξεις αὐτῶν. Ἰκανοί δέ τῶν τά περίεργα πραξάντων συνενέγκαντες τάς βίβλους κατέκαιον ἐνώπιον πάντων· καί συνεπήφισαν τάς τιμάς αὐτῶν καί εὗρον ἀργυρίου μυριάδας πέντε». Δηλαδή, ἐκτός ἀπό τό γεγονός ὅτι πολλοί, ἔχοντας νιώσει τήν πραγματική δύναμη τοῦ Κυρίου, μετανοοῦσαν καί ἐξομολογοῦνταν τίς ἁμαρτίες τους, ἐπιπλέον ἀρκετοί ἀπό ἐκείνους, πού εἶχαν σχέση μέ τή μαγεία καί τίς τελετουργίες της, ἔφερναν μαζί τους τά μαγικά βιβλία καί τά ἔκαιγαν μπροστά σέ ὅλους. Σύμφωνα, μάλιστα, μέ ἕναν ὑπολογισμό τῆς τιμῆς πωλήσεως τῶν βιβλίων αὐτῶν, προέκυψε πώς ἄξιζαν πενήντα χιλιάδες ἀργυρᾶ νομίσματα.

3.5 Ποικιαντικό Πρόβλημα *Πράξεων* 20,29-30

Θέμα: Ἡ δράση ψευδοδιδασκάλων μέσα στήν Ἐκκλησία.

Ἐπόθεση: «ὅτι εἰσελεύσονται... λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς μή φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου· καί ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τούς μαθητάς ὀπίσω αὐτῶν».

Λύση: Ποικιαντική ἐπαγρύπνηση τῶν Ἐπισκόπων καί Πρεσβυτέρων καί διαρκῆς ἐπιφυλακή ὅλων τῶν πιστῶν Χριστιανῶν.

Ἀνάλυση: Ἡ φράση αὐτή τῶν *Πράξεων* παραπέμπει συνειρμικά καί συσχετίζεται ἀπόλυτα μέ τό χωρίο τοῦ *κατά Ματθαῖον* ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ὅπου

κρούεται και πάλι έντονα ο κώδωνας του κινδύνου με την προειδοποίηση «Προσέχετε από των ψευδοπροφητών, οίτινες έρχονται προς ύμεις εν ένδύμασιν προβάτων, έσωθεν δέ εισίν λύκοι άρπαγες» (Ματθ. 7,15).

Πέρα από την αντι-ποιμαντική δραστηριότητα που άσκειται από τους εκτός της Έκκλησίας, ύπάρχει και ή άκρως επικίνδυνη και έξίσου καταδικαστέα και άρνητική πρακτική των ανθρώπων εντός της Έκκλησίας. Είμαι αυτοί οί όποιοι δρούν ως προβατόσχημοι λύκοι και επιθυμούν νά εκμεταλλευτούν και νά κατασπαράξουν τό άγαθό ποίμνιο του Κυρίου Ίησοϋ. Η εικόνα αυτή, με την όξύμωρη περιγραφή των μεταμφιεσμένων σε πρόβατα λύκων, άποτελεϊ έκφραση ποιμαντική και συμβουλευτική-παραινετική. Μέσα από την παράσταση αυτή επιδιώκεται νά δοθεί μία ίκανή περιγραφή της μορφής αυτής της άμαρτίας, ή όποία άποτελεϊ σοβαρή άπειλή για τους πιστούς. Μέ αυτό τόν έκφραστικό τρόπο τονίζεται από τί μία πλευρά ό ύπουλος κίνδυνος έξαπάτησης των πιστών τους από τους ανθρώπους που επιβουλεύονται τό ποίμνιο της Έκκλησίας, αλλά επίσης κατακρίνεται και καταδικάζεται κάθε τέτοιου είδους άμαρτωλή συμπεριφορά εις βάρος των άλλων συνανθρώπων⁵³.

Μία άκόμα προσέγγιση του θέματος που σχετίζεται με τά σχίσματα στην πρώτη Έκκλησία έρχεται με τί διαπίστωση πως «τά σχίσματα δέν τά δημιουργούσαν στην πρώτη Έκκλησία μόνο εκείνοι οί όποιοι έμφανώς παρουσιάζονταν ως αίρετικοί, σχισματικοί, ψευδοπροφήτες και ψευδοδιδάσκαλοι, που σ' αυτές τίς περιπτώσεις είναι πολύ εύκολο νά έπισημανθούν και νά άποκοπούν από τό σώμα της Έκκλησίας, αλλά και άλλοι με μεγάλες ικανότητες και σημαντική ήγετική θέση, όπως π.χ. ό Άπολλώ. Η δυσκολία ή μεγάλη, άσφαλώς, βρίσκεται στό γεγονός της έκφράσεως άκριβώς αυτών των σχισματικών φαινομένων από ταλαντούχους και χαρισματούχους ανθρώπους. Έκει βρίσκεται και ή μεγάλη προβληματική, νά έντοπίσεις τό σφάλμα και τό λάθος ενός «μεγάλου». Και αυτοί οί άνθρωποι συχνά έντυπωσιάζουν και δημιουργούν όπαδούς. Ο λαός σ' αυτούς καταφεύγει, έλπίζοντας στην ικανότητά τους και στα χαρίσματά τους. Και ό λαός είναι πάντα εύπιστος κι εύάλωτος στην αναζήτηση των ήγετών του»⁵⁴.

* * *

⁵³ Για την αίρεση, τό σχίσμα και την ένδεικνυόμενη προς τους αίρετικούς και σχισματικούς ποιμαντική στάση, από την πλευρά των ιερών Κανόνων, με βάση αναλυτική και τεκμηριωμένη άνάπτυξη του θέματος βλ. ΚΑΨΑΝΗ Γεωργίου (Άρχιμ.), *Η Ποιμαντική Διακονία κατά τους Ίερούς Κανόνες*, έκδ. ΑΘΩΣ, Πειραιεύς 1976, σσ. 155-165.

⁵⁴ ΠΑΤΡΩΝΟΥ (1994), σ. 115.

Όλοκληρώνοντας, μπορούμε πλέον νά συμπεράνουμε συνολικά, πώς όλα τά πιό πάνω, πού περιγράφονται ως *Ποιμαντικά Προβλήματα*, αποτελοῦν περιπτώσεις, «δεδικασμένα» θά μπορούσε κάποιος νά χαρακτηρίσει, πού ἀποκαλύπτουν στόν ποιμαντικό θεολόγο καί ἐρευνητή τῶν *Πράξεων τῶν Ἀποστόλων* τί θέση τῆς Ἐκκλησίας γιά τό α) *ποιά ἦταν ἡ ἀντιμετώπιση στίς περιστάσεις πού ἀπαιτοῦσαν θετική ποιμαντική*, β) *ποιά ἡ στάση ὅταν χρειαζόταν οὐδέτερη ποιμαντική καί γ) ποιά ἡ ἀντίδραση στήν ἀρνητική ποιμαντική*.

Συνεπῶς, ἡ μεθοδική ἐνασχόληση μέ τό ὑλικό αὐτό, δέν βοηθάει μόνο στόν ἐντοπισμό τῶν διαφορῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων, μέ ἀποτέλεσμα ἀπλῶς νά διευκρινίζεται, μέ τόν κλασικό ἱστορικό τρόπο, τό πῶς ἀντιμετωπίστηκαν ποιμαντικά προβλήματα τοῦ παρελθόντος, ἀλλά καί τό ἐάν ὑφίστανται αὐτά καί σήμερα, καθῶς καί τό ἐάν κάποιοι τρόποι ἔχουν ἀλλάξει ἢ ἔχουν καταργηθεῖ.

Οἱ ἀναλύσεις τῶν Ποιμαντικῶν αὐτῶν Προβλημάτων ἐμφανῶς συντελοῦν καί συνδράμουν στήν ἐπαλήθευση ἢ καί τόν ἐπαναπρογραμματισμό τῆς ἐκκλησιαστικῆς ποιμαντικῆς θεωρίας καί πράξης σέ κάθε συναφές καί συγγενές σύγχρονο ποιμαντικό ζήτημα.